

ΕΣΤΙΑ

ΕΚΔΙΔΟΤΑΙ ΚΑΤΑ ΚΥΡΙΑΚΗΝ

Τόμος Ὀγδοῦς

Συνδρομὴ ἑτησίαι: Ἐν Ἑλλάδι φρ. 10, ἐν τῇ ἀλλοδαπῇ φρ. 20.—Αἱ συνδρομαὶ ἀρροῦνται ἀπὸ
1 ἰανουαρίου ἑκάστου ἔτους καὶ εἰς ἑτησίαις—Γραφεῖον τῆς Διευθύνσεως: Ὁδὸς Σταδίου, 6.

16 Σεπτεμβρίου 1879

Σφραγὶς τῆς ἐκτάκτου ἐπιτροπείας τοῦ τῶν Βορείων
Κυκλάδων Τμήματος, ἐν ἔτει 1829.

Ἡ σφραγὶς αὕτη εἶναι βεβαίως ἡ τῆς Ἐκτάκτου ἐπιτροπείας τοῦ τῶν Βορείων Κυκλάδων Τμήματος, τὸ ὁποῖον, κατὰ τὸ Ἰ΄ ψήφισμα (13 Ἀπριλίου 1828) περιελάμβανε τὰς νήσους: Σύραν, Σέριφον, Θερμιά, Τζέαν, Ἄνδρον, Τήνον, Μύκονον καὶ τὰς παρακειμένας νήσους. Καὶ περὶ μὲν τῆς διοικητικῆς διατάξεως τοῦ Κράτους εἰς Τμήματα, παραπέμπομεν τὸν ἀναγνώστην εἰς τὰ εἰρημένα ἐν τῷ 183 ἀριθμῷ τῆς Ἐστίας. Περὶ δὲ τῆς σφραγίδος, ἧς ὁ τύπος ὧδε παρετέθη, λέγομεν ὅτι, αὕτη ἀναμφιδόλως ἐχαράχθη κατὰ τὸ τέλος τοῦ 1829 ἔτους, ἦτοι μετὰ τὴν ἐν Ἄργει Δ' Ἐθνικὴν Συνέλευσιν, ὅτε δηλονότι, κατ' ἀπόφασιν τῆς Συνελεύσεως ἐκείνης, τὸ τῆς Ἀθηναῶν σύμβολον ἀντικατέστη διὰ τοῦ Φοίνικος. (Βλ. Συλλογὴν Α. Ζ. Μάμουκα, Τόμ. ΙΑ', σελ. 114 καὶ 827-829).

Ἐν Ἀθήναις, κατ' Ἀύγουστον 1879. Α. Ζ. Μ.

Ἡ ἐπομένη περίεργος περιγραφή τῶν ἡθῶν καὶ ἐθίμων τῶν Ἑσκιμῶν μετεφράσθη ἐπὶ τὸ περιληπτικώτερον ἐκ τῆς Quarterly Review. Σ. τ. Δ.

ΕΣΚΙΜΩΝ ΗΘΗ ΚΑΙ ΕΘΙΜΑ

Οἱ Ἑσκιμῶι κατέχουσιν ἀπεράντους ἐκτάσεις ἐν ταῖς ἀρκτικαῖς χώραις τῆς γῆς. Πρὸς εὐτυχίαν δὲ τῶν κατοίκων αἱ χώραι αὗται οὐδὲν ἔχουσι τὸ δυνάμενον τὰ διεγείρει τὴν ἀπληστίαν τῶν Ἀλεξάνδρων, τῶν Ναπολεόντων καὶ τῶν Γουλιέλμων τοῦ ἡμετέρου πεπολιτισμένου μὲν ἀλλὰ κακοῦ κόσμου. Μέχρι δὲ ἐποχῆς τιнос οὐ μακρὰν ἀφ' ἡμῶν ἀπεχούσης, πᾶν ὅ τι οἱ ἄνθρωποι ἐγίνωσκον περὶ Ἑσκιμῶν, ἠδύνατο νὰ παρασταθῇ ἀπλῶς δι' ἑνὸς καὶ μόνου ἐρωτηματικοῦ σημείου. Πρὸ πενήτηντα δ' ἔτων μάτην ὁ ἐθνολόγος θὰ ἐξελαρυγγίζετο κραυγάζων. «Τί ἐστὶν Ἑσκιμῶς;» αἱ κραυγαὶ του θὰ ἦσαν «φωνὴ βοῶντος ἐν ἐρήμῳ».

Καὶ ἀληθῶς αἱ ὀλίγιστα περὶ τῶν δυσμοίρων

τούτων εἰδήσεις ἐπήγαζον ἐξ ἀνθρώπων εἴτε ἀμαθῶν εἴτε περὶ πᾶν ἄλλο ἐχόντων καιρὸν νὰ καταγίνωνται ἢ περὶ τὴν συναγωγὴν εἰδήσεων ἀκριβῶν περὶ Ἑσκιμῶν. Διότι οἱ φαλαινοθῆραι καὶ οἱ τῶν ἀρκτικῶν χωρῶν περιηγηταὶ ἐρχόμενοι εἰς τὰς χιονίνους καλύβας τῶν Ἑσκιμῶν οὐδὲν ἄλλο ἐζήτουν κατὰ πρῶτον ἢ οἱ μὲν φαλαινοθῆραι λίπος φαλαίνης καὶ φώκης, ὅπερ καταβροχθίζουσι μεθ' ὅσης καὶ οἱ Ἑσκιμῶι ὀρέξεως, οἱ δὲ περιηγηταὶ ἐλεύθερα ὕδατα καὶ δίοδον πρὸς τὰ βορειοδυτικά. Τὸ μόνον ἐρώτημα ὅπερ ἐγίνετο πρὸς τοὺς ἰθαγενεῖς ὑπὸ τῶν ἐπισκεπτομένων αὐτοὺς ξένων ἦτο «Ποῦ ὑπάρχουσι φαλαίνοι; Τίς εἶνε ἡ πρὸς τὸν Βερίγγιον πορθμὸν ὁδός;» Καὶ αἱ μὲν πρὸς τοὺς φαλαινοθῆρας διδόμεναι ἀποκρίσεις ἦσαν ἐνίοτε ὠφέλιμοι καὶ ἐπιτυχεῖς, ἀλλ' αἱ πρὸς τοὺς ἐξερευνητὰς τῶν ἀρκτικῶν χωρῶν ἀποκρίσεις καὶ πληροφορίαι περὶ τοῦ ἀν' ὑπάρχει θάλασσα πρὸς τὰ βορειοδυτικά, ἦσαν μηδαμηναὶ καὶ τὰ μάλιστα ἀνεπαρκεῖς. Ὅστε ἐκ τῆς συναφείας τῶν πεπολιτισμένων φυλῶν καὶ τῶν ἀπολιτιστῶν οὐδὲν οὐδαμῶς ὠφελήθη ἡ ἐπιστήμη. Ἐγένετο δὲ μόνον γνωστὸν ὅτι οἱ Ἑσκιμῶι εἶνε δεξιότατοι θηρευταὶ ἢ μᾶλλον ἀλιεῖς τῆς φώκης καὶ τῆς φαλαίνης, ὅτι ἀγαπῶσιν ἐξαιρέτως τὸ λίπος τῶν ζώων τούτων καὶ ὅτι δσάκις ἔχουσιν αὐτὸ ἀφθονον, κατακλίνονται ὑπτιοί, ἀνοίγουσι τὸ στόμα, αἱ δὲ γυναῖκες τῶν παραγεμίζουσιν αὐτὸ διὰ τοῦ πολυτίμου τούτου λιχεύματος, ἐξ οὗ δύνανται νὰ φάγωσι 15 λίτρας καθ' ἡμέραν. Διηγοῦνται δὲ ὅτι μερᾶκιόν τι ἐν διαστήματι εἰκοσιτεσσάρων ὥρων κατεβρόχθισεν 8 ¹/₂ λίτρας κρέατος ἡμιπεπηγότος καὶ ἡμιψημένου, 1 λίτραν καὶ 2 οὐγγίαις ἄρτου καὶ 1 ¹/₂ λίτραν ῥοφήματος πικτοῦ· ταύτην δὲ ὄλην τὴν μάζαν ἐπότισε διὰ τριῶν ποτηρίων γινέβρας, ἐνὸς ποτηρίου γρόγ καὶ πέντε λιτρῶν ὕδατος.

Ἐπειδὴ δὲ οἱ Ἑσκιμῶι οὐδέποτε πλύνονται εἰ μὴ σπανιώτατα, ἴσως ὅταν ἡ θερμότης ἀναλύῃ τοὺς πάγους καὶ τὴν χιόνα τῶν καλυβῶν αὐτῶν, τοσοῦτον εἶνε ἀκάθαρτοι, ὥστε δύσκολον ἦτο νὰ ἀνακαλύψῃ τις τὸ ἀληθές χρῶμα τοῦ δέρματός των ὑπὸ τὸ πικνὸν στρώμα τοῦ λίπους τοῦ καλύπτοντος τὸ πρόσωπόν των.

Καὶ ταῦτα μὲν ἦσαν, ὡς εἵπομεν, ὅλα ὅλα τὰ μέχρι τίνος γνωστὰ περὶ Ἑσκιμῶν. Ἀλλὰ

βραδύτερα όμως γενομένων επιμελών έρευνών κατωρθώθη ώστε να δυνάμεθα σήμερα να αποκριθώμεν εις την έρώτησιν «τί έστιν Έσκιμώος;» διά τής παρούσης έθνολογικής πραγματείας· αλλά μη ταρασάσθω υμών η καρδιά, φιλόμουσοι αναγνώστριαί, δέν θά σκοτίσωμεν τάς κερφαλάς υμών δι' έθνολογικής τινας και φιλολογικής συζητήσεως, ούχι· έν μόνον επιθυμούμεν, να πιστεύσατε εις ήμάς, άφ' ου έκθέσωμεν υμίν τά πορίσματα των μέχρι τουδε έθνολογικών μελετών.

Οί Έσκιμώοι λοιπόν, είνε τά λείψανα τής προϊστορικής εκείνης φυλής των κυνηγών και των άλιέων, ήτις άλλοτε κατώκησεν επί των διαφόρων άκτων τής Εύρώπης, έως ου έκδιωχθείσα υπό έτέρων ισχυροτέρων φυλών, κατέφυγεν εις τάς όπας και τάς γωνίας μέχρι των περάτων των μεγάλων ήπειρων. Η φυλή δέ αυτή έζησε και έν Αγγλία και έν Γαλλία και έν Γερμανία και έν Δανία και έν Σουηδία και έν Ιαπωνία, καταλιπούσα ίχνη τής διαβάσεως αυτής τους έν ταις χώραις ταύταις άνευρισκομένους τάφους, σκεύη κλπ. Έκ τούτων δ' είνε οί επί των αποτόμων Ισπανικών όρέων σημερινοί Βάσκοι, έν Σουηδία οί Λάπωνες και Φίννιοι κατά μήκος τής βωσικής άκτώς και επί των όχθών του Παγωμένου Ωκεανού. Δέν είνε δ' εύκολον να όρισθή τίνι τρόπω το μέγα τουτο μέρος τής προϊστορικής ταύτης οικογενείας είσεχώρησε μέχρι των άξένων εκείνων χωρών, ένθα είνε γνωστόν την σήμερα διά του όνόματος των Έσκιμώων. Όπως δήποτε όμως πιθανότατα ύπήρξαν ένταυθα έξ άμνημονεύτων χρόνων και δύνανται να θεωρηθώσιν ως όντως αυτόχθονες και τέκνα τής γής ή μάλλον είπειν των πάγων αυτών και των χιόνων. Άλλ' είτε αυτόχθονες είτε μή, είνε κλάδος μεγάλης οικογενείας φέροντες την μεγίστην τής καταγωγής των άπόδειξιν έν τή γλώσση των, ήτις πλείστην έχει συγγένειαν προς την λαπωνικήν, την βασκιικήν, την ούγγρικην και την τουρκικήν.

Έκ τούτων ο αναγνώστης βλέπει εύθύς έξ άρχής ότι οί Έσκιμώοι ούτοι οί υπό των χιόνων και των πάγων περιτετειχισμένοι, και καταδικασμένοι εις έξ όλων μηνών συνεχή νύκτα κατ' έτος, οί ουδένος άλλου πράγματος έχοντες χρείαν ή του λίπους τής φαλαίνης, και ών ή ύπαρξις φαίνεται τοσοούτον άθλία εις τόν πεπολιτισμένον άνθρωπον, οί Έσκιμώοι λέγομεν είνε οί γεννήτορες λαών τινων εκ των μάλιστα ύπερηφάνων και άλαζόνων. Τουρκική τις παροιμία λέγει ότι οί Ούγγροι είνε κενοδοξότεροι και του ταώ, και είνε μέν βέβαιον ότι οί Ούγγροι άνταποδίδουσι τά ίσα προς τους Τούρκους, άλλ' όμως τό περιέργον είνε ότι οί Έσκιμώοι και τά δύο προμνημονευθέντα παρώνια είνε μιές και τής αυτής φυλής, και έχουσι τά αυτά δικαιώματα να σεμνώνονται και επείρων-

ται και αυτοί επί τή έθνική των καταγωγή.

Όρίσαντες ήδη την θέσιν των Έσκιμώων μεταξύ των φυλών τής γής, εξετάσωμεν αυτούς έγγύτερον, βοηθούμενοι υπό του φωτός όπερ διέχουσαν επ' αυτών αί έρευναι του εκ Δανίας κ. Ερρίκου Ρίγκ. Ο έπιστήμων ούτος διέτριψεν έν ταις σκυθρωπαίς ταύταις χώραις δεκαέξ χειμώνας, έλθών μέν κατ' άρχάς χάριν έπιστημονικών έρευνών, καταντήσας δέ βαθμηδόν βασιλικός επιθεωρητής ή διοικητής των έν Γροιλανδία μεσημβρινών δανικών καταστημάτων. Κάλλιστον δέ παράδειγμα έγένετο εις πάντας τους διοικούντας ύπήκοον λαόν ίθαγενή. Έμαθε την γλώσσαν αυτών κατορθώσας δι' αυτής να λάβη πείραν και να αγαπήσῃ την άπλην εκείνην φυλήν μεθ' ής συνέζησε· λίαν δέ ταχέως άνεγνώρισεν ότι έν τῷ Έσκιμώῳ τής Γροιλανδίας ένυπήρχεν άλλο τι ή άνθρωπος μόνον καταβροχιζών κρέας φώκης και λίπος φαλαίνης· ή αξιόλογος αυτή φυλή εύρέθη έχουσα γλώσσαν έπαρκή και έξαιρετον συλλογήν παραδόσεων και παραμυθίων, άτινα συνέλεξεν επιμελώς μετά πολλού κόπου κατορθώσας να ύπερνικήσῃ την φυσικήν δειλίαν των κατοίκων και τόν διαταγόν έν έχουσι πάντες οί τοιοούτοι λαοί εις τό να ανακινώσασιν εις ξένους τάς δημόδεις αυτών θρησκευτικές δοξασίας. Συνέλεξε δέ περι τά πεντακάσια παραμύθια, ών εκατόν πεντήκοντα έξέδοτο πρό τετραετίας. Πάσαι δέ αυτές αί έρευναι αυτού συνετέλεσαν ίνα πās περι Έσκιμώων λόγος του άκαμάτου δανού έχῃ κύρος μέγα.

Τό βιβλίον του κ. Ρίγκ και τοι κατ' όνομα είνε συλλογή παραμυθίων, αλλά πράγματι όμως περιέχει πολυ πλεόν ή παραμύθια. Έν τή μεστή πολυμαθείας είσαγωγή του βιβλίου ο συγγραφεύς πραγματεύεται άλληλοδιαδόχως περι τής γλώσσης αυτών, τής κοινωνικής συντάξεως, των νόμων, τής θρησκείας, τής καταγωγής αυτών, τής ιστορίας και τής επ' αυτών επιδράσεως του μετά των Εύρωπαίων συγχρωτισμού. Μετά την είσαγωγήν έπονται αί παραδόσεις και τά παραμύθια.

Τό καθ' αυτό όνομα των Έσκιμώων είνε *Ιγκρονοί*, δ έστι μεθερρηνενόμενον «λαός», τό δέ Έσκιμώος είνε επωνυμία, ή επί τό άπλούστερον *παράβγαλιμα* ή *παραιοσούκλι*. Δήλα δὴ οί Άβενάκις φυλή εκ των έρυθροδέρμων τής βορείας Αμερικής, περιφρονούντες τρόπον τινά τους Ιννοουί ως τρώγοντας ώμούς ίχθύς, επωνόμασαν αυτούς *έσκιμώους*, τουτέστιν «ίχθυοφάγους», όπερ ίσοδυναμεί κατ' αυτούς προς τό άγριος, βάρβαρος. Και ναί μέν και οί Άβενάκις ήσαν άγριοι και βάρβαροι, πελειζόντες και καταβροχιζόντες τους αίχμαλώτους, άλλ' ήσαν τουλάχιστον άνθρωποφάγοι, ούχι όμως και ίχθυοφάγοι και μάλιστα ώμών ίχθύων, πράγμα τά μάλιστα κατ' αυτούς αποτρόπαιον! Οί πρώτοι δέ αναγρά-

ψαντες τό όνομα των βορείων τούτων λαών άκούσαντες τό επικρατήσαν επώνυμον άνέγραψαν αυτό άντι του άληθούς όνομάτος, ούτω δέ οί Ιννοουί έγέγοντο εις ήμάς γνωστοί ως Έσκιμώοι.

Ο κ. Ρίγκ προς εύκολίαν των αναγνωστών αυτού διήρесе τους Έσκιμώους εις δύο μεγάλα τμήματα, εις Γροιλανδούς και εις καθ' αυτό Έσκιμώους, και τους μέν Γροιλανδούς εις ανατολικούς και δυτικούς και εις βορείους, τους δ' Έσκιμώους εις τους έν Λαβραδोरίδι ζώντας, εις τους έν ταις μέσαις χώραις οίκούντας, ους κυρίως γνώσκουσιν οί φαλαινοθήραι και οί έρευνηται των άρκτικών χωρών, εις τους δυτικούς, και εις τους άσιατικούς, οτινιες είνε άμιγέστεροι και καθαρότεροι των επί τής άμερικανικής άκτῆς.

Οί άνθρωποι, μάλιστα δέ οί άνθρωποι οί αναγινώσκοντες, είνε λίαν άπαιτητικοί κατά τόν δέκατον έννατον αιώνα καθ' έν ζώμεν. Γνωστόν δέ είνε τό άστείως λεγόμενον ότι καλλίτερον γράφει τις περι πράγματος όπερ όλίγον γνώσκει και όλιγώτερον έννοεί. Άλλά τό τοιοούτον δέν δυνάμεθα να είπωμεν περι του δανού συγγραφέως, όστις τουναντίον γράφει κάλλιστα περι πράγματος όπερ και γνώσκει κάλλιστα, κατορθώσας να έπαρκήσῃ εις πάσας τάς άπαιτήσεις τής επισήμης, σπουδάσας κατά βάθος έν τών κυριωτάτων τμημάτων τής φυλής ταύτης, τους Γροιλανδούς μεθ' ών και συνέζησε πλείστον χρόνον. Κατ' αυτόν λοιπόν οί Γροιλανδοί εκπροσωποϋσι τους Έσκιμώους έν γενει, όποιοι δύνανται τις να υποθέσῃ ότι ήσαν ότε οί Εύρωπαίοι ήλθον κατά πρώτον προς αυτούς άρχομένου του παρελθόντος αιώνος. Επειδή δέ ή δανική κυβέρνησις φέρεται προς αυτούς πατριώτατα ουδόλως ένοχλοϋσα αυτούς, είνε πιθανόν ότι οί σημερινοί Γροιλανδοί Έσκιμώοι όλίγον διαφέρουσι των πρό αιώνος προγόνων των πλην του ότι είνε σήμεραν χριστιανοί. Και είνε μέν, ως είπομεν, ύπήκοοι δανοί, άλλά δέν έξεδανίσθησαν πλην τινων έξαιρέσεων άσημάντων. Ουδόλως μετέβαλον τάς έξεις αυτών, τρώγουσιν έτι φώκας και φαλαίνας ως και οί πανάρχαιοι προσπάτορες αυτών. Άγαπώσι την φώκην πολυ πλεόν ή όσον ο Κινέζος τό έρύζιον και τόν ίνδοκάλαμον και ο Ιρλανδός τά γεώμηλα· προτιμώσι δέ αυτό ού μόνον διότι τό νομίζουσιν έξαιρετον τροφήν, άλλά και διότι είνε τά μάλιστα κατάλληλον εις την υγίειάντων.

Πλην δέ τούτου ή φώκη είνε τό πᾶν· διά του κρέατος αυτής τρέφει τόν Έσκιμώον, διά του δέρματος ένδύει ού μόνον αυτόν τε και την οικογένειάν του όλην, άλλά και τά πλοικάρια του μεγάλα και μικρά, διά δέ του λίπους συντηρεί την λυχνίαν αυτού. Συντόμως δ' είπειν άνευ τής φώκης, ήτις είνε τοσοούτον πολυπληθής έν ταις

άρκτικαίς ταύταις χώραις, ο Έσκιμώος ουδέ ένα καν μήνα θά ήδύνατο να ζήσῃ.

Αί κατοικίαι των Έσκιμώων είνε δύο ειδών, τό μέν θέρος σικηαί, τόν δέ χειμώνα καλύβαι. Και αί μέν σικηαί αί αυτές περιπου παρ' άπάσαις ταις φυλαίς, είνε προσδεδεμένοι επί πασσάλων και κεκαλυμμένοι διά διπλου στρώματος δερμάτων φώκης και ύψηλότεραι μέν κατά την είσοδον, χθαμαλώτεραι δέ κατά τό όπισθεν μέρος. Αί δέ καλύβαι διαφέρουσι, διότι είνε εκτισμένοι είτε διά λίθων είτε διά πλίνθων. Μόνοι δέ οί κατά τάς μεσαίας χώρας οίκούντες Έσκιμώοι κατασκευάζουσι καλύβας εκ τεμαχιών πάγου, οί δέ δυτικοί κατασκευάζουσιν αυτές διά σανίδων. Είνε δέ πάσαι επί του αυτού επιπέδου, είσοδον έχουσαι μακρόν διάδρομον χθαμαλόν μέν έν τῷ μέσω ύψούμενον δέ βαθμηδόν κατά τά άκρα. Η καθ' αυτό οικία σύγκειται έξ ένός και μόνου διαματίου έν φ' πλείονες ένίοτε οικογένειαι συνοικοϋσι κοιμώμεναι επί εύρυτάτου σανιδώματος, όπερ έν Γροιλανδία τουλάχιστον κείται καταντικρύ τής είσοδου. Έθος ύπάρχει έν Γροιλανδία να εκδύονται τά έξωτερικά φορέματά των εισερχόμενοι εις τινα οικίαν· άλλά μετά λύπης προσθέτομεν ότι τά έξωτερικά ταυτα φορέματα δέν επιβάλλουσιν αναγκάτως την χρῆσιν και έσωτερικών ένδυμάτων, διότι οί Έσκιμώοι κατ' οίκον άνδρες τε και γυναίκες είνε γυμνοί μέχρι τής όσφύς, φορούντες μόνον περισκελίδας και ύποδήματα.

Ο κ. Ρίγκ περιγράφων την κατοικίαν «πλουσιωτάτης τινός οικογενείας» παριστά αυτήν έχουσαν ώρολόγιον επί του τοίχου και παρ' αυτῷ κρεμάμενον τετραόχορδον. Οί τοίχοι κοσμοϋνται δι' εικόνων θρησκευτικών, φαίνονται δέ ποικίλα σκεύη πήλινα και τό σπανιώτατον έν οικία Έσκιμώου σκεϋος ή θερμάστρα. Κατά τά άλλα δέ ή οικία είνε ως και ή του πενεστάτου των Έσκιμώων. Επί του σανιδώματος κάθηται ο οικόδεσπότης καπνίζων έν άνέσει, παρ' αυτῷ δέ κάθηται ή οικοδέσποινα θωπεύουσα παιδίον και παρ' αυτῆ δύο νεάνιδες ή μέν βάπτουσα φόρεμα, ή δέ επισκευάζουσα υπόδημα εκ δέρματος φώκης· τρίτη δέ τις σκλάζουσα παρασκευάζει τό τέιον. Επί δέ του εδάφους κείνται σωρηδόν πτηνά άγρια και υπό τό σανίδωμα φαίνεται άγρειον πλινον περιέχον όστά φώκης. Προσθέσατε εις ταυτα δύο όπλα, διάφορα ένδύματα ήπλωμένα επί σχοινίων και ιδού έχετε τά σύνολον τής πλουσιωτάτης κατοικίας.

Ός άλιεύς δέ και θηρευτής εκ τής θαλάσσης τά πάντα σχεδόν πορίζομενος, έλαγίστην ιδέαν περι έμπορίου και ιδιοκτησίας έχει ο Έσκιμώος. Και τό μέν έμποριον αυτού περιορίζεται εις άπλην ανταλλαγήν, ή δέ ιδιοκτησία είνε κοινή μάλλον ή ιδιωτική. Έξαιρουμένων μαγειρικων τινων σκεϋων, όπλων και μικράς τινος προμη-

θείας τροφίμων, ὀλίγοις ἔσκιμῶσι ἔχουσι τι πλείοτερον τῶν ἐνδύματων καὶ τῶν καμάκων αὐτῶν. Πάντα δὲ τὰ ἄλλα εἶνε τῆς κοινότητος, ἢ ἀποτελοῦσι συναθροϊζόμενα πλείονες οἰκογένειαι ἐν μιᾷ καὶ τῇ αὐτῇ κατοικίᾳ οἰκοῦσαι χάριν ἀμοιβαίας συνδρομῆς καὶ προστασίας.

Φυσικά δὲ ἡ «πλουσιωτάτη οἰκογένεια» ἦν ἐξεικονίσασμεν ἀνωτέρω εἶνε, οὕτως εἰπεῖν, ἐκ τῶν οἰκογενειῶν αἵτινες ζῶσιν οὐχὶ ἐν κοινότητι ἀλλὰ μόναι. Ἀλλὰ τοῦτο εἶνε ἐξαιρέσεις καὶ νεωτερισμός. Ἐν τοῖς παλαιότεροις μακαρίοις χρόνοις ἐὰν τὰ γλίσχα μέσα ἐπέτρεπον εἰς τὸν ἔσκιμῶν νὰ ἔχη κατ' ἐξαιρέσειν δύο γυναῖκας, κατεῖχεν οὗτος μίαν ὅλην οἰκίαν. Ἀλλὰ βαθυδὸν τῆς οἰκογενείας ταύτης πολλαπλασιαζομένης διὰ γάμων, ἐγίνοντο δεκτοὶ ὑπὸ τὴν αὐτὴν στέγην καὶ ἕτεροι «σύνοικοι» καὶ μετ' οὐ πολὺ τρεῖς ἢ καὶ πλείονες οἰκογένειαι συγκατάκουν, ἔχουσαι ἐκάστη ἰδίαν θέσιν ἐν τῷ μόνῳ δωματίῳ τῆς οἰκίας, ἀνάπτουσαι ἐκάστη ἴδιον λύχνον, ἀλλὰ πᾶσαι συνεργαζόμεναι πρὸς κοινὴν ὠφέλειαν. Ὡς φυσικὴ δὲ συνέπεια συνέβαινε πολλακίαι νὰ ἐκχειλιζῆ, οὕτως εἰπεῖν, ἡ κατοικία αὐτῆς, καὶ ἐκ τοῦ περισσεύματος αὐτῆς νὰ σχηματίζονται νέοι πυρῆνες οἰκογενειῶν ἐν οἰκίαις κτιζομέναις παρὰ τῇ πρώτῃ οἰκίᾳ, ὥστε μετ' ὀλίγον χρόνον ἀπετελεῖτο χωρίδιον, οὐ ἀπασαί αἱ οἰκογένειαι ἦσαν συνδεδεμέναι διὰ κοινῶν τινῶν δεσμῶν.

Σημειώσεως δ' ἄξιον εἶνε τὸ ἐξῆς. Μέλη τινὰ τῆς δημοσπονδίας ταύτης δυνατὸν νὰ τιμῶνται διὰ τὴν προσωπικὴν αὐτῶν ἀξίαν καὶ τὰς λοιπὰς ἀρετάς· ἀλλ' ὅμως οὐδεὶς οὐδέποτε διανοήθη νὰ θεωρήσῃ τινὰ τῶν ἐξεχόντων τούτων μελῶν ὡς ἀρχηγὸν ἢ προϊστάμενον· οὐδὲν ἄλλο σέβας ἀπενέμετο εἰς αὐτὸν ἢ τὸ ἀνῆκον εἰς τὸν πατέρα ἢ τὸν πάππον, ὡς οἰκογενειάρχην. Λοιπὸν οἱ ἔσκιμῶσι εἴτε ἐν ἰδίᾳ κατοικίᾳ οἰκοῦντες εἴτε ἀνήκοντες εἰς τὴν αὐτὴν συνοικίαν, εἰς οὐδένα τῶν συνοίκων αὐτῶν ὑπακούουσιν οὐδὲ ὑποτάσσονται. Ἐκ τῶν παραμυθίων τῶν δὲ μανθάνομεν πῶς θεωροῦσιν οἱ ἔσκιμῶσι τὸν θελόντα νὰ φανῆ ἀνώτερος τῶν ἄλλων· ἀρπαγα καὶ σφετεριστὴν τὸν ὀνομάζουσιν οἱ συμπολιταί του, ἀναγκάζοντες αὐτὸν νὰ ταπεινωθῆ καὶ νὰ ταχθῆ εἰς τὴν αὐτὴν ὡς καὶ οἱ ἄλλοι σειράν. Ἐὰν δὲ ξένος τις ἐπεθύμει νὰ συγκατοικήσῃ καὶ νὰ γείνη μέλος τινὸς τῶν συνοικίων αὐτῶν, ἔπρεπε πρῶτον νὰ συναινέσῃ ὅλη ἡ κοινότης.

Ἴδωμεν νῦν τοὺς περὶ ἰδιοκτησίας νόμους τῶν ἔσκιμῶν. Ἐκ πάσης φονευομένης φώκης διανεμόνται μεταξὺ τῶν συνοίκων μέρη τινὰ αὐτῆς καὶ λίπος· ὥστε καὶ ὁ πτωχότατος οὐδέποτε στερεῖται οὔτε κρέατος πρὸς τροφήν, οὔτε λίπους πρὸς φωτισμόν, ἀρκεῖ μόνον νὰ μὴ ὑπάρχῃ ἔλλειψις τῆς συνήθως ἀφθόγου θήρας. Ἀλλὰ πάλιν οὐδεὶς ἔσκιμῶς ἠδύνατο νὰ ζῆ

ἀργὸς μόνον ἔργον ἔχων νὰ κοκκαλιζῆ τὴν φώκην, ἢν ἄλλοι κητύχουσαν νὰ συλλάβωσι. Πέραν ἐκάστης συνοικίας ἠδύνατο ὁ βουλόμενος νὰ στήσῃ τὴν καλύβην του καὶ νὰ ἐργάζηται πρὸς ἴδιον ὄφελος. Ἐὰν τις κατώρθου νὰ συλλάβῃ κορμὸν δένδρου παρασπόμενον ὑπὸ τῶν ὑδάτων καὶ ἀνασύρῃ αὐτὸν ἔξω, ὁ κορμὸς οὗτος ἐθεωρεῖτο κτήμᾳ του. Ἐὰν φώκη τραυματισθεῖσα διέφευγε συμπαρασύρουσα καὶ τὸν κάμακα, ἀνῆκεν εἰς τὸν κτήτορα τοῦ κάμακος ἐφ' ὅσον ἔμενον ἐπ' αὐτοῦ προσδεδεμένη ἡ κύστις ἢ μὴ ἀφίνουσα αὐτὸν νὰ καταβυθισθῆ. Ἐὰν δύο τινὲς ἐτραυματίζον ταυτοχρόνως φώκην ἢ πτηνόν, τὸ θήραμα ἦτο κοινὸν καὶ διενέμοντο αὐτὸ οἱ τραυματίσαντες. Ἀλλ' αἱ φάλαιναί ὅμως καὶ τὰ τοιαῦτα μεγάλα ζῶα οἷον οἱ ἀλιελέφαντες καὶ αἱ ἄρκτοι, ὅπως δῆποτε καὶ ἂν εἶχον συλληφθῆ ἐθεωροῦντο κτήμα οὐχὶ τῶν συλλαβόντων, ἀλλὰ τῆς κοινότητος ὅλης, διὰ τὸν λόγον ὅτι ἕνεκα τοῦ μεγέθους αὐτῶν καὶ τῆς ἰσχύος ἀπαιτεῖτο πρὸς σύλληψιν αὐτῶν ὅλης ἀπὸ κοινῆς τῆς κοινότητος ἢ προσπάθεια καὶ ἡ δύναμις. Ἐὰν δὲ τινὲς ἐπανήρχοντο οἰκαδὲς ἄνευ φώκης ἢ ἄλλης τινὸς τροφῆς, οἱ σύνοικοι αὐτῶν ἐὰν ἦσαν εὐτυχέστεροι ἐν τῇ θήρᾳ, προσεκόλου αὐτοὺς καὶ τὸν οἰκογενειῶν τῶν νὰ μετᾶσχουσι τοῦ φαγητοῦ τῶν.

Τὸ δικαίωμα δὲ τοῦ νὰ μετέχουσι πάντες τῶν κοινῶν ἀγαθῶν ἐκφαίνεται ἐν τῇ διατάξει ταύτῃ, καθ' ἣν ὁ δανεισθεὶς ἐργαλείον τι ἢ ὄπλον καὶ ἀπολέσας ἢ ὅπως δῆποτε βλάβας αὐτὸ δὲν εἶνε ὑπόχρεως νὰ ποζημιώσῃ τὸν δανείσαντα. Ἡ δὲ παράξενος ὄντως αὐτῇ ἀρχὴ ἐθεμελιόυτο ἐπὶ τῆς ὑποθέσεως ὅτι ὁ δανείζων δὲν δανείζει τὸ χρήσιμον, ἀλλὰ τὸ περιττεῦον, καὶ δὲν δύναται τις νὰ ἔχη τὸ αὐτὸ δικαίωμα κυριότητος ἐπὶ πράγματος περιττεύοντος καὶ πράγματος χρησίμου καὶ ἀπολύτως ἀναγκαίου. Ἐκ τῆς διατάξεως δὲ ταύτης δύναται τις νὰ συμπεράνη ὅτι ὁ κεκτημένος πλείονα ὠρισμένης τινὸς ποσότητος ἐθεωρεῖτο ὑπὸ τῶν συμπολιτῶν του μετὰ φθονεροῦ ὀφθαλμοῦ, οἷτινες οὐδόλως ἐδίσταζον νὰ δανείζωνται παρ' αὐτοῦ διάφορα πράγματα ἐξεπίτηδες ἵνα τα καταστρέψωσιν. Οὐδεὶς βεβαίως ἠδύνατο νὰ ἀφαιρῆσῃ τὰ ὄπλα ἢ τὰ ἐνδύματά τινος, ἀλλ' ὅμως ἐὰν οὗτος εἶχε πλείονα ὠρισμένης τινός, ὡς εἴπομεν, ποσότητος, τὰ πλείονα ταῦτα ἐγίνοντο κτήμα τῆς κοινότητος, εἰς ἣν ἀναντιρρήτως ἦσαν χρησιμώτερα ἢ εἰς αὐτὸν τὸν κτήτορα. Ὁ ἀρχαῖκος δ' οὗτος τρόπος τοῦ ἐννοεῖν τὴν κυριότητα ἦγεν εἰς φυσικώτατον ἀποτέλεσμα, τουτέστι σπανιώτατα ἐπολλαπλασιαζόντο καθ' ὑπερβολὴν τὰ ἐνδύματα καὶ τὰ ὄπλα, ἀφ' οὗ καὶ περὶ τῶν πλοιαρίων ἐφημιόζετο τὸ αὐτό, ἦτοι ἐὰν τις εἶχε τρία πλοιαρία, ὠφείλε νὰ κρατήσῃ τὰ δύο εἰς χρῆσίν του, τὸ δὲ τρίτον νὰ το δανείσῃ εἰς τινὰ τῶν συγ-

γενῶν ἢ τῶν συνοίκων του. Κατὰ τὰς ἀρχὰς δὲ ταύτας τῆς πολιτικῆς οἰκονομίας πᾶν τὸ μὴ ἀμέσως χρησιμεῦον ἐθεωρεῖτο ὡς ἀδέσποτον, καὶ τούτου ἕνεκα ἠδύνατο νὰ καταληφθῆ ὑπὸ τῆς κοινότητος πρὸς ὄφελος αὐτῆς.

Ἀλλὰ τὰ δικαίωματα ταῦτα συνωδεύοντο ὑπὸ τινῶν ὑποχρεώσεων εἰς ἃς ὑπέκειντο τὰ μέλη τῆς κοινότητος. Κατὰ τινὰ νόμον ὁ δυνάμενος νὰ ἐργάζηται ὠφείλε νὰ θηρεύῃ φώκας καὶ φαλαίνας ἐφ' ὅσον τὸ συνεχῶρει ἡ ἡλικία του ἢ ἔως ὁ υἱὸς αὐτοῦ ἡλικιωθεὶς ἠδύνατο νὰ τον διαδεχθῆ. Ὁ παραβαίων τὸν νόμον τοῦτον, ὅστις ἦτο ἀκριβῶς τὸ μόνον θεμέλιον τῆς κοινότητος, ἐξετίθετο εἰς τὰς μομφὰς καὶ τοὺς ὀνειδισμούς οὐ μόνον τῶν συνοίκων αὐτοῦ, ἀλλὰ καὶ ἀπαξιαπάντων ἐμοῦ τῶν κατοίκων. Ἐὰν δὲ μὴ ἐφρόντιζεν ἐν καιρῷ νὰ ἀναθρέψῃ τὰ τέκνα του συνειθίζων αὐτὰ εἰς τῆς θηλάσσης τὰς ἀσκήσεις, ἐδακτυλοδεικτεῖτο ὡς ἄνθρωπος «εἰς οὐδὲν ἄξιος» καὶ ἀτιμίαν προσάπτων εἰς τὴν κοινότητα.

Πρὸς τιμὴν δὲ τῶν ἔσκιμῶν ὁ κ. Ῥίγκ ἀναφέρει ὅτι καίτοι ζῶσιν ἐν μιᾷ καὶ τῇ αὐτῇ οἰκίᾳ τσαυτὰ οἰκογένειαι, πυκνότερον ἢ ὅσον ἐν τισὶ τῶν συνοικίων τοῦ Λονδίνου καὶ τῶν Παρισίων, ἀλλ' ὅμως «ἀείποτε ζῶσιν ἐν ἄκρᾳ συμπονοῖα καὶ φιλίᾳ», οὐδέποτε ἐρίζοντες ἢ ὑβρίζοντες, ὡς συμβαίνει ἐν ταῖς πτωχαῖς συνοικίαις τῆς ἀγγλικῆς πρωτευούσης τακτικῶς κατὰ πᾶν σάββατον ἑσπέρας. Καὶ ἀληθῶς εἰπεῖν ἡ γλῶσσα τῶν ἔσκιμῶν δὲν ἔχει λέξεις ἐκφραζούσας τὰς ὀχληρὰς ταύτας ἐριδας. Ἀλλὰ πῶς λοιπὸν, θὰ ἐρωτήσῃ τις, ἐκδηλοῦσι τὴν δυσαρέσκειαν αὐτῶν προσβάλλόμενοι; Διὰ τῆς σιωπῆς, ἀποκρίνεται ὁ κ. Ῥίγκ. «Ὅτι καὶ ἂν εἴπῃς ὑβριστικὸν εἰς τὸν ἔσκιμῶν, οὗτος οὐδέποτε ἀποκρίνεται. Κατὰ τοῦτο βεβαίως εἶνε πολὺ ἀνώτεροι ἡμῶν. Ἐκ πείρας δὲ γινώσκει πᾶς τις ὅτι οὐδὲν ἐρεθίζει τὸν ὀργισμένον εἴτε ἄνδρα εἴτε γυναῖκα, τοσοῦτον, ὅσον ἡ εἰς τὰς ὑβρεῖς αὐτοῦ ἀντιτασσομένη σιγὴ ἡμῶν. Ἀλλὰ τοῦτο ἴσα ἴσα ὀπερ παρ' ἡμῶν χρησιμεύει ὡς ἔλαιον ῥιπτόμενον ἐπὶ πυρᾶς, παρὰ τοῖς ἔσκιμῶσι τοῦναντίον ἐπαναγεί τὸν ὀργισμένον εἰς τὸν ὀρθὸν λόγον, καὶ καταπραῖνει τὴν ὀργὴν αὐτοῦ.

Ἀποτέλεσμα δὲ πάντων τούτων εἶνε ὅτι παρὰ τοῖς ἔσκιμῶσι δὲν γίνονται δίκαι. Δὲν ἐνθυμούμεθα τίς εἶπέ ποτε ὅτι ἡ περὶ παραδείσου ἔννοια αὐτοῦ ἦτο κοινωνία οὐδὲν ἔχουσα δικαστήριον. Αἶ, λοιπὸν ὁ παράδοξος οὗτος ἄνθρωπος δύναται κάλλιστα νὰ παραλάβῃ τὸν ὀδοιπορικὸν του σάκκον καὶ ἐλθὼν κατ' εὐθείαν εἰς Γροιλανδίαν νὰ συγκατοικήσῃ μετὰ τινος τῶν εὐδαιμόνων τῆς χώρας ταύτης οἰκογενειῶν. Διότι τῷ ὄντι δὲν ὑπάρχουσι δικαστήρια· ἀλλ' ἐνίστε μόνον οἱ ἱερεῖς συμβιβάζουσι τὰ πράγματα ἐν ἐξαιρετικαῖς περιστάσεσιν. Ὅθεν ὁ ἐνοχλῶν

τοὺς γείτονας αὐτοῦ καὶ ἐπιμένον εἰς τοῦτο, ἐφέλκεται κατ' αὐτοῦ τὴν δυσμένειαν τῆς κοινότητος ὅλης. Κατὰ τινὰς δ' ἐποχὰς τοῦ ἔτους τελοῦμένων πανηγύρεων καὶ ἀγῶνων οὐχὶ βεβαίως ὁμοίων, ἀλλ' ὅπως δῆποτε ἀντιστοιχούντων πρὸς τοὺς μεγάλους τῆς ἀρχαίας Ἑλλάδος ἀγῶνας, ὑπεβάλλετο ἐνώπιον παντὸς τοῦ συνηγμένου λαοῦ ἢ κατὰ τοῦ ἐνόχου κατηγορία τῆς κοινότητος διὰ στιχηρὰς τινος ἐκθέσεως, εἰς ἣν ὠφείλεν ὁ κατηγορούμενος νὰ ποικριθῆ κατὰ τὸν αὐτὸν τρόπον. Ἡ δὲ ἀγόρευσις καὶ τῆς κοινότητος καὶ τοῦ κατηγορουμένου ἐγίνετο ἐν τυμπάνῳ καὶ χορῷ, προστιθεμένου ἐνίστε καὶ συνηγόρου ὅστις καὶ αὐτὸς ἐψάλλεν, ἐτυμπάνιζε καὶ ἐχόρευε. Μετὰ τὸ τέλος δὲ τῶν ἐκατέρωθεν ἀγορεύσεων ἡ ὅλη συνέλευσις ἀπεφαίνετο καὶ εἴτε κατεδίκαζε τὸν κατηγορούμενον εἴτε ἀπέλυεν αὐτόν, ἢ ἀπόφασιν αὐτῆς αὐτῆ ἦτο ἀνέκκλητος καὶ σεβαστή.

Ἀλλ' ἐνίστε ὅμως ἐγίνοντο καὶ μεγάλα ἐγκλήματα. Ἡ τῶν ἔσκιμῶν φυλὴ ἐπίσταυε καὶ πιστεύει εἰς τὴν μαγείαν, ἥς τὰς ἐργάτας τιμωρεῖ αὐστηρῶς, οὐ μόνον διότι, κατὰ τὸν φιλόσοφον Ἰμπέσιον, καὶ τοῦ οὐδὲν κακὸν πράττουσιν εἶνε ὅμως τιμωρητέοι, διὰ τὸν λόγον ὅτι πιστεύουσιν ὅτι δύνανται νὰ πράξωσι τὸ κακόν, ἀλλὰ καὶ διότι ὁ νομίζων ἑαυτὸν μεμαγευμένον, εἰς τὸ κακὸν πάντοτε εἶνε ἐπιρρεπὴς καὶ αἱ ὑποθέσεις του ἀφανίζονται, ὡς ἐὰν ἀληθῶς εἶχε μαγευθῆ. Οἱ ἡμέτεροι νόμοι σὺν τῇ προόδῳ τοῦ χρόνου, οὐδεμίαν διδούσιν εἰς τὴν μαγείαν πίστιν, ἦτις ὅμως, καὶ τοῖς ὑπὸ τῶν φώτων τῆς ἐπιστήμης διωκομένη, εἶνε βαθύτατα ἐρριζωμένη ἐν τῇ συνειδήσει τῶν χωρικῶν· τούτου δ' ἕνεκα οἱ ὑπὸ τοιούτων ἀγυρτῶν ἐξαπατηθέντες πολὺ ὀλίγον προκαλοῦσι τὴν συμπάθειαν τῶν δικαστῶν καὶ τῶν ἐνόρκων. Ἀλλ' ἐν τῇ ἀπλῇ Γροιλανδίᾳ τὸ πρᾶγμα ἔχει ἄλλως. Ἐκεῖ καὶ οἱ μάγοι πιστεύουσιν ὅτι δύνανται νὰ μαγεύωσι καὶ οἱ μαγευθέντες πιστεύουσιν εἰς τὴν μαγείαν· διὰ τοῦτο δὲ καὶ οἱ μάγοι τιμωροῦνται ὑπὸ τῶν ἱερέων, ἀναγομένου τοῦ ἐγκλήματος τούτου εἰς τὸν ἐθνικὸν καὶ θρησκευτικὸν νόμον μᾶλλον ἢ εἰς τὸ κοινὸν δίκαιον. Καὶ κατὰ μὲν τοὺς χρόνους τῆς εἰδωλολατρείας, οἱ μάγοι ἐφονεύοντο ὑπὸ τῶν ἱερέων, ἀλλὰ νῦν ὑπὸ τὴν χριστιανικὴν δανικὴν κυβέρνησιν δὲν δυνάμεθα νὰ εἴπωμεν τί γίνονται. Ἐν ὁμοίᾳ περιστάσει, κατὰ τοὺς παλαιούς χρόνους ἐὰν φιλόδοξος τις ἐπεχειρῆ νὰ ἐξήσῃ εἴτε τὴν περιουσίαν του εἴτε τὴν δυνάμιν του, καὶ ἡ κοινότης ἐκρίνετο ὅτι ἠδύνατο ἐκ τούτου νὰ προέλθῃ κακόν τι, ὁ φιλόδοξος οὗτος παραχρῆμα ἐφονεύετο ἐπισήμως, ἐν ᾧ αἱ συνήθεις περιστάσεις τῆς ἀνθρωποκτονίας ἀνετίθεντο εἰς τὸν ἰδιωτικὸν νόμον, τουτέστιν εἰς τὴν ἐκδίκησιν τοῦ αἵματος, ἦτις ἐθεωρεῖτο ὡς ἀπαραίτητον καθήκον τοῦ προσεχέστατου ἀρ-

ρενος συγγενούς του θύματος. Ἐκπληρώσας δὲ οὗτος τὸ καθήκον τοῦτο ἦτο ὑπόχρεως νὰ προσέλθῃ καὶ καταγγείλῃ αὐτὸς ἑαυτὸν εἰς τοὺς συγγενεῖς τοῦ ἀνθρώπου ἐφ' οὗ ἐξετέλεσε τὴν ἱεράν ταύτην ὑποχρέωσιν.

Ἐρχομένην οἱ Ἐσκιμῶσι πρὶν ἢ γείνωσι χριστιανοὶ ἐλαχίστην ἢ σχεδὸν οὐδεμίαν εἶχον. Ἀλλὰ τὸ ἐλάχιστον τοῦτο ἐπήρκει εἰς τὸν ἀπλουστάτον αὐτῶν τρόπον τοῦ ζῆν. Ἦσαν δὲ τοσοῦτον φιλελεύθεροι, ὅσον τις τῶν φοιτητῶν τοῦ Ὁξωνείου πανεπιστημίου ὅστις ἐν ταῖς ἐξετάσεσιν αὐτοῦ ἐρωτηθεὶς νὰ εἴπῃ μαρτυρίαν τινὰ περὶ τοῦ ὅτι εἰς ὁ Θεός, ἀπήγγειλε τὸ ἐκ τοῦ Κορανίου γνωστὸν ῥητὸν «Εἰς ὁ Θεός καὶ προφήτης αὐτοῦ ὁ Μωάμεθ». Ἐπίστευον δὲ ὅτι ὁ ἄνθρωπος ἔχει ψυχὴν ἀθάνατον μὲν ἀλλὰ μεταβαίνουσιν εἰς τὰ ζῶα, καὶ ὅτι πᾶς ὁ ὄρατος κόσμος κυβερνᾶται ὑπὸ ὑπερφυσικῶν τινῶν ὄντων. Ἀλλ' ἡ δοξασία αὕτη ἦτο ἀπλῶς μεταβατικὴ καὶ κατέληξεν εἰς τὴν εἰς ἕν ὑπέρτατον ὄν πιστίν. Τὸ ὄν τοῦτο ὠνόμαζον οἱ Ἐσκιμῶσι *Torrasoukoo*, τουτέστι «ὑπέρτατον Ἀντιλήπτορα», καὶ ἀπεκαλύπτετο εἰς μόνους τοὺς ἀκακόκους, τοὺς σοφοὺς, ὅποιοι ἦσαν οἱ ἱερεῖς. Ἡ θεὰ τῆς Ἀφθονίας ἦτις ἐν τισὶ περιστάσεσι μεταβάλλεται εἰς θεὰν τῆς Πείνης, κἀθηται πρὸς τῆς οἰκίας αὐτῆς ἔχουσα ἐν χειρὶ λύχνον ἀνημμένον. Καθ' ὅσον δὲ τὸ ἔλαιον τοῦ λύχνου ἐκχειρίζον στάζει, ἐκ τῶν μικρῶν σταγόνων γεννῶνται τὰ ζῶα τὰ εἰς τροφήν τοῦ ἀνθρώπου χρήσιμα· γίνεται δὲ τοῦτο ἑσάκις ἢ θεὰ εἶνε εὐθυμος. Τούναντιον δὲ ὅταν ἀθυρήσῃ, ἀνατρέπει τὸν λύχνον καὶ ἀφαιρῆι τὸ ἔλαιον καὶ τότε καταλαμβάνει τοὺς ἀνθρώπους πείνα. Ὡς φαίνεται δὲ οὐδεμίαν ἐπ' αὐτῆς ἐξουσίαν ἔχει ὁ *Torrasoukoo*. Ἀλλὰ φανερόν εἶνε ὅτι καὶ ἐὰν ἔχη, δὲν ποιεῖται ὅμως πάντοτε χρῆσιν αὐτῆς, διότι πᾶς Ἐσκιμῶς γινώσκει ὅτι ὑπάρχουσιν ὄραι τοῦ ἔτους καθ' ἃς αἱ φῶκαι σπανίζουσι καὶ τοῦτο ἐνεκα ἐπέρχεται πείνα.

Η ΠΑΡ' ΗΜΙΝ ΚΟΣΜΗΜΑΤΟΓΡΑΦΙΑ

Τίς ἐν τῇ κλίνῃ, εἰς τὸ φῶς τῆς ἡμέρας ἀνοίγων πάλιν τὰ βλέφαρα, ἢ τίς κατακείμενος πρὸς ἀνάπαυσιν ἀπλῶς ἢ ἀπόλαυσιν ὕπνου· τίς, ἐνὶ λόγῳ, φεύγων ἢ ἀπεκδεχόμενος ὑπὸ στέγῃν τὴν νήδυμον ταύτην ἀνάπαυσιν, δὲν περιεργάσθη ἐπὶ τινος στιγμῆς καὶ τὰς ἐλαχίστας τῆς ὑπεράνω τῆς κεφαλῆς του ὀροφῆς ῥωγμῆς ἢ τρύμας, τὰς κηλίδας, τὸν ἰστὸν ἀραχνιδίου τινός, ἢ τὰς οἰασθῆποτε κοσμηματογραφίας, ἐὰν τοιαῦται ὑπάρχουσιν; Ἐξυπνοῦμεν, καὶ πρῶτον ἀντικείμενον τῶν ὀμμάτων ἀνανηφόντων παρίσταται ἡ ὀροφή· νυστάζομεν, καὶ εἰς τὴν ὀροφήν ἀτενίζομεν, ἕως αὐτὴ ἐπιπροσθήσῃ ἢ πτέρυξ τοῦ ὕπνου· ἀσθενοῦμεν, καὶ ὅλας ὥρας μακρὰς πρὸς τὴν ὀροφήν ἀναπέμπομεν στεναζόντες τὴν φλεγμονὴν τοῦ πυ-

ρετοῦ, τὰς ἀγωνίας τῆς στενοχωρίας, τὰς ὀμωγὰς τῶν ἀλγηδόνων, καὶ αὐτὰ τὰ τῶν ἀναστροφῶν τῆς ἀναρρώσεως ἡδιστα ἐκφωνήματα· ἀποδίδομεν, τέλος, τὴν ἐσχάτην ἀναπνοήν, καὶ εἰς τὴν ὀροφήν προσηλοῦμεν τὸ ἡμαυρωμένον ὄμμα ὡς ἂν ἄγγελος τοῦ θανάτου ἐκεῖ ἤρχετο καὶ ἐνεφανίζετο, καὶ οὕτω πως ἀγγελολογοῦμεν, κατὰ τὸ ποιητικὸν ὄντως ῥῆμα τοῦ καθ' ἡμᾶς λαοῦ. Οἱ συγγενεῖς προσαυδῶσι τότε μετὰ φωνῆς ἐκτεναῦς. Μάταιον! ἡ ὀροφή προτιμᾶται καὶ τῶν παμφιλτάτων αὐτῶν ὀμμάτων, θερμότερα δακρυροῦντων ὅπως ἀποσπάσῃν ἡμᾶς ἀπὸ τῆς ὀψεως τῆς ὀροφῆς.

Ἡθέλησα οὕτω νὰ εἴπω ὅτι, ἐν γένει, πρὸς ἡμᾶς κατακεκλιμένους ἡ ὀροφή λαμβάνει πρὸ τῶν ὀφθαλμῶν οἶον τόπον τὸ ἔδαφος πρὸς ἡμᾶς ὀρθίου· καὶ ὡς λοιπὸν τερπόμεθα περιπατοῦντες ἐπὶ καλῶς ἐστρωμένῳ ἐδάφει, ὁμοίως καὶ θεώμενοι ἄνωθεν ἡμῶν καλῶς διακεκοσμημένον ὄροφον. Ἐκτός ἂν τὸ κέντρον ἐπειγουσῆς ἐργασίας ἢ ἀνυπερθέτου χρέους σὲ τινάξῃ ἀπὸ τῆς στρωμνῆς ἅμα ἀφυπνήσαντα, ὁμολόγησον ὅτι ἀναχασμώμενος καὶ τὰ νενωθευμένα ἐπι μέλη τανύων, καὶ ναυελῶς τοὺς βραχίονας συσπῶν, ἀγαπᾶς νὰ μείνῃς ὡς εὐρίσκεσαι, εἰς τὴν εὐεστῶν ἐκείνην, τῆς ὀροφῆς ἐπὶ τινος ἐπι στιγμῆς θεατῆς, στιγμῆς ὧν ἡ διάρκεια ἐξαρτᾶται εἴτε ἐκ τῆς διαθέσεως τῆς ψυχῆς, εἴτε καὶ ἐκ τῆς θερμοκρασίας τοῦ κοιτῶνος. Καὶ τότε δὲ πάλιν, μεταξὺ τῶν παντοίων στοχασμῶν, σχεδίων ἢ μεληδόνων, ἄτινα ἐπανερχοῦνται καὶ σοῦ ἀπασχολοῦσιν ἀλλεπαλλήλως τὴν διάνοιαν, οἱ ὀφθαλμοί, ὅπου ἂν ἀραιωθῇ ἡ νεφέλη τῶν διαλογισμῶν, διαβλέπουσι καὶ ἄκοντες τὰ τῆς ὀροφῆς ἄτεγνα, ἔντεγνα ἢ κακότεγνα.

Ὅχι δὲ μόνον διὰ τοῦτο ἔχει λοιπὸν χρεῖαν ἐπιμελείας τινός ἢ διακόσμησις τῆς ὀροφῆς, ἀλλὰ καὶ διότι εἶναι ἀδύνατον νὰ μὴ συντείνῃ κατὰ τι καὶ εἰς τὴν διάπλασιν τῆς ψυχῆς τοῦ ἀνθρώπου κατὰ τὴν ἀπαλὴν ἡλικίαν. Τὸ βρέφος, μέχρις οὗ μάθῃ νὰ ἴσταται ἐπὶ τῶν ποδῶν, πολλὰς τῆς ἡμέρας καὶ τῆς νυκτὸς ὥρας τὴν ὀροφήν ἔχει συνθέστερον παντὸς ἄλλου τῶν ὀφθαλμῶν ἀντικείμενον. Μήπως τὰ πρῶτα τοῦ νηπίου γράμματα εἶναι, ὡς νομίζομεν, τὸ ἄλφα, τὸ βῆτα; Ἡδὲ ἀπὸ τοῦ γάλκτος τῆς μητρὸς ἔχει ἐκμάθει ἄλλα, ἐν ἀγνοίᾳ καὶ ἡμῶν καὶ αὐτοῦ. Τὸ βλέπετε ἐνῶ θηλάζει, ἐνῶ ῥέει ἀπὸ τῆς ἀκρας τῶν χειλέων ἢ σταγῶν τοῦ ἀφθόνου γάλκτος, πῶς περιφέρει συγχρόνως πρὸς τὴν ὀροφήν τὸ χαρωπὸν ὄμμα; Σπουδάζει ἐν πάσῃ ἀνέσει, καὶ ἔχει ἐκμάθει τὰς εὐθείας καὶ τὰς καμπύλας· τοὺς κύκλους καὶ τὰ τόξα, τὰς γωνίας, — ὀρθὰς, ὀξείας ἢ ἀμβλείας, — τὰ τρίγωνα, τοὺς ῥόμβους, τὰ τραπέζια. Τούτων ὄλων ἀποκτᾶ ἰδέαν σαφῆ, διότι ὁ νοῦς τοῦ νηπίου, ὡς χάρτης ἄγραφος ἐπι καὶ καθαρὸς, τηρεῖ ἀνεξάλειπτους τὰς πρώτας

ἐντυπώσεις. Μόνα τὰ ὀνόματα τῶν σχημάτων ἐκείνων ἀγνοεῖ· ἀλλὰ τὰ ὀνόματα δὲν χρῆσιμεύουσιν ἢ πρὸς μετάδοσιν τῶν ἰδεῶν, εἰς δὲ τὸ βρέφος ἀρκεῖ μόνῃ ἡ ἀντίληψις· ἔπειτα θὰ ἔλθῃ ἡ γλῶσσα. Φυσικῶ τῷ λόγῳ, τὰ ὀρθὰ καταλείπουσιν ἐντυπώσεις ὀρθὰς καὶ τὰ σκολιὰ σκολιά· ἐξ οὗ ἀρχεται ἐν τῇ διανοίᾳ ἡ κρίσις. Οὐδ' ἡ ἀρμονία τῶν χρωμάτων μένει ἀπαρατήρητος ἀπὸ τῆς βρεφικῆς τοῦ ἀνθρώπου ἡλικίας. Διδάσκει λοιπὸν καὶ αὕτη. Ὡστε, ἂν μὲν ὁ κοσμηματογράφος τῆς ὀροφῆς ἢ καὶ τῶν περὶ τὸ τοίχων, ἦναι ἀνεπιτήδειος, πρέπει νὰ συμπεράνωμεν ὅτι ἀνεπιτήδεια ἀντιλαμβάνεται ὁ ἔτι ἀπειρος νοῦς καὶ ἰδοὺ πρῶτῃ ἐπέσει εἰς τὴν ἀνατροφήν· καὶ ἰδοὺ ἀφετηρία μορφώσεως χυδαίας· ἂν δὲ τούναντιον, τίς οἶδε; τίς δύναται νὰ δισχυρισθῇ ὅτι καλὴ τις θεὰ, συνεχῶς μάλιστα παρισταμένη, οὐδόλως συντελεῖ πρὸς ἐξευγενισμόν τῆς ἐπι τρυφερᾶς ψυχῆς;

Ἡδὲ τῆς ἡμετέρας παλιγγενεσίας, τῆς θεοπνεύστου, στέγας μὲν εἶχομεν πάντες, ὀροφᾶς δὲ ὀλίγιστοι. Αἱ ὀροφαὶ ἦσαν ἀγνωστοὶ σχεδὸν ἐν παντὶ τόπῳ ὅπου ἐδουλεύομεν ἢ ἐθηρεύομεν τῶν βουρῶν τὸν ἀδούλωτον βίον· διὸ καὶ Χιός τις, μεταβάς κατ' ἐκείνους τοὺς χρόνους εἰς Βενετίαν, καὶ θεώμενος τὴν ἀρχιτεκτονικὴν χάριν τῶν ἐκεῖ παλατιῶν καὶ τὴν ἐσωτερικὴν διακόσμησιν αὐτῶν, ἐπεφώνει ἐν ἐκτάσει «Σπήτια εἰν' τοῦτα!; γαρδαρόμπαις (garderobes) εἰν' τοῦτα!;» Τοὺς πολλοὺς ἡμῶν ἐστέγαζον οἱ κάλαμοι, τινὰς δὲ πέταυρα, ἢ τὸ πολὺ (τοῦτο δὲ ἐν Βυζαντίῳ, ἐν Σμύρῃ, ἐν Χίῳ καὶ τισὶν ἄλλαις τῶν νήσων) σανίδες λεπταί, ὧν τὴν μεταξὺ διάστασιν ἀμφεκάλυπτον πῆχεις μετρίως ἐξεσμένοι, ποῦ μὲν πλατεῖς, ποῦ δὲ στενότεροι καὶ ἐστὶν ὅπου ἡμιστρόγγυλοι. Ἐκ παραδόσεως βυζαντινῆς ἴσως, οἱ καθ' ἡμᾶς ξυλουργοὶ μετεχειρίζοντο τοὺς πῆχεις διαθέτοντες αὐτοὺς κατὰ τετράγωνον, ἀντὶ φατνωμάτων·—τοῦτο ὅμως εἰς τὰς πολυτελεστέρας τῶν ὀροφῶν, μάλιστα δὲ τὰ τῶν ἐν τέλει Ὁθωμανῶν μέλαθρα. Ἐβάφετο δὲ ἔπειτα ἡ ὀροφή καὶ οἱ πῆχεις διὰ ποικίλων χρωμάτων, πολλαῖς ἀσυμβιβάστων, καὶ εἰς τὸ κέντρον καθήλοῦτο ὀμφαλός, ἐπὶ ξύλου τεχνουργημένος. Συνήθως παρίστα ὁ ὀμφαλὸς ὀπώρας καὶ ἀνθη ἐντός ταλαρίσκου· καὶ ἐθαυμάζοντο μὲν οἱ Ἕλληνας ξυλογλύφοι ὡς τεχνῖται τέλειοι, ἀπασαν αὐτῶν τὴν ἐπιτηδειότητα καταβάλλοντες εἰς τὰ τεμένη μάλιστα τῶν ἐκκλησιῶν, ἀλλ' ἐθαυμάζοντο ὑπὸ δημοσίου παντάπασιν ἀδαοῦς περὶ τὰς καλὰς τέχνας. Ὅπως δὴ ποτε, τινὲς αὐτῶν ἦσαν ἀληθῶς ἀξιοὶ θαυμασμοῦ, ἂν ὄχι διὰ τὴν γνῶσιν τοῦ καλοῦ αὐτοῦ, ἀλλὰ διὰ τὴν ἐν ἀγνοίᾳ τῶν κανόνων τοῦ καλοῦ ἐξάειρον εἰς τὸ ἐπάγγελμα ἐπίδοσιν. Ἄνευ σχολῆς καὶ ἐκείνοι, ὡς μεταξὺ τῶν ἡμετέρων σκηναίων τῆς σήμερον οἱ δύο ἀδελφοὶ Ταβουλάρι, ἀφικνοῦντο εἰς

τὸ μὴ περαιτέρω τῆς τῶν ὄλων ἀδιδάκτων ἐπίδοσεως ἐκείνης, ἣτις ἀναγκάζει τὸν εἰδήμονα θεατὴν νὰ λέγῃ μετὰ λύπης, «ὀπόσον θὰ ἀριστοῦργει οὗτος, ὑπὸ τοιαύτης πεπρωτισμένης φύσεως, ἐὰν νυμοῖρει καὶ διδασκαλίας τῆς τέχνης;»

Ἡ τῆς τῶν δούλων ἡμερῶν τοῦ ἔθνους σήψεως καὶ ἀποσυνθέσεως! Ἀπῆλθομεν εἰς χοῦν, εἰς ἀνήλιον καὶ ἀνάρδευτον χοῦν, καὶ ἀπὸ τοῦ χόου ἀνακτῆσαντες τὸ φῶς καὶ τὸ θάλασπος, ὅπερ ἐστὶν ἡ ἐλευθερία εἰς τὸν ἀνθρώπον, μόλις σήμερον βλαστᾶνεὶ τιάκαλλιέργητον ἐπι καὶ ἀνανθῆς, ἀμφίβολον ἐπι καὶ ἄσομον. Ἀπωλέσαμεν τὴν παράδοσιν, ἐπὶ τοσοῦτους αἰῶνας διακίφοντες πάσης τέχνης τὴν καλλιέργειαν!.. Καὶ ἵνα εἴπωμεν τὴν ἀλήθειαν, τῆς συμφορᾶς ταύτης παρὰ τὸν δὲν εἶναι μόνον οἱ Τοῦρκοι. Ἀπότου κατισχύσας τῆς πολυθεῖας ὁ χριστιανισμὸς ἡρωτηθῆσεν ἐμπαθῶς καὶ κατέβαλε καὶ τὸ τελευταῖον εἶδωλον, τῆς τέχνης ἢ παραδόσεως εἶχε διακοπῆ. Ἐκτοτε ἐπὶ τῆς ἀμβροσίας ἐπεσπρώθη τὸ μάνα, ἐπὶ τοῦ ἀκρου ἱεροῦ τῆς Παλλάδος ἐστὶ ὁ Γολγοθᾶς, τῆς γλυφίδος εἶχε παύσει τὸ παράπαν ὁ ψαθυρὸς κτύπος. Ὅτε δὲ ἐπανεληφθῆ, ἡ γλυφίς εἶχεν ἐκπέσει εἰς σμίλιν, καὶ μόνον σταυροὶ ἐχαράσσοντο ἐπὶ τῶν μαρμάρων, ἀποξομένων τῶν ἐπ' αὐτῶν λαμπρῶν ἀναγλύφων· σταυροὶ καὶ περὶ αὐτοὺς ἀνθήματα ἢ κοσμήματα ὡς ὑπὸ παιδαρίων ἐσχεδιασμένα. Οὕτω καταρρεῖ ὁπότεν στερηθῆτι τῆς συνοχῆς. Τί ἂν ἐσώζετο ἐπι εἰς τὰς ἀλοκας τῶν ἀγρῶν λέων τις κεκολωμένος, ἀγαλμά τι ἀνευ βινός, ῥαπιζόμενον ὑπὸ τῶν ἀνέμων, προπηλακίζόμενον ὑπὸ τῶν ὀμβρῶν καὶ τῶν χρωμάτων, πνιγόμενον ὑπὸ τῶν σταγῶν, οἷτινες κινοῦντες πρὸς αὐτὸ τὰς κεφαλὰς, ὑπὸ τὸν φλογερὸν τοῦ θέρους ἥλιον ἢ ὑπὸ τὴν δροσῶδῃ τῆς σελήνης αἴγλην οἰοεὶ ἠπείλουν τὸν τέλειον αὐτοῦ ἀφανισμόν; Ἡ παράδοσις τῆς τέχνης εἶχε λείψει· ἀνευ διδασκαλῶν δὲ ἡ τέχνη ἐπιστρέφει εἰς τὸ ἄλφα, καὶ τοῦτο κακογραφημένον, προβαίνει ἐξ ἀβεβλήτου ἐπι διδασκαλίας εἰς τὸ βῆτα, καὶ αἰῶνον πάλιν ἔχει χρεῖαν ὅπως μόλις εἰς τὸ τοῦ Πανσελήνου ἀφίχθῃ ὀμέγα, — τοῦ βυζαντινοῦ Πανσελήνου, ὅστις, καθ' ἃ δίδεται νὰ εἰκασώμεν ἐκ τε τῶν συγγραφέων καὶ ἐκ τῶν ἐν τῷ μουσεῖῳ τῆς Νεαπόλεως περισωθέντων ἐκ τῆς Πομπηίας ἑλληνικῶν ζωγραφημάτων, πόρρω ἀπέειχεν ἀπὸ τῆς θαυμασίας ἐκείνης τέχνης τοῦ Ζευξίδου καὶ Ἀπελλοῦ.

Ὅμοιως καὶ ὡς πρὸς τὴν μουσικὴν· οἱ τρόποι εἶχον ἐκπέσει εἰς τροπάρια, οἱ παιᾶνες εἰς μεγαλυνάριον, οἱ θούριοι εἰς ἀπολυτικά, τοσοῦτον ξένα πρὸς τὰ ἀρχαῖα ἐκεῖνα, ὅσον καὶ αἱ λέξεις αὐταί· διότι πλέον δὲν ἦδεν, ἀλλ' ἐψάλλε μόνον ὁ ἑλληνικὸς κόσμος. Ἐψάλλε δαδτικῶς, οὐκέτι ἐμελεπεν ὀρφικῶς. Ὡς πρὸς δὲ τὴν ποιήσιν, βλέπομεν μέχρι σήμερον ὁποῖα διεδέχθη

τὴν ἀρχαίαν μετρικὴν ἐν τοῖς ἐκκλησιαστικοῖς ὕμνοις.

Ἴνα δ' ἐπανελέθωμεν εἰς τὰς εἰκαστικὰς τέχνας, ὁ χριστιανισμὸς καὶ τὴν ἀρχιτεκτονικὴν τῶν ἑλληνικῶν ναῶν, ὡς εἶναι φανερόν, κατέλιπε πᾶσαν ἄλλην, ῥωμαϊκὴν ἢ ἑβραϊκὴν ἀσπασάμενος ὡς πρόσφορον εἰς τὴν αὐτοῦ λατρείαν, καὶ τῆς ζωγραφικῆς, βραδύτερον ἐποίησατο χρῆσιν, παραδεχθεὶς μὲν τὰ διὰ βαφῶν ἐπὶ πίνακος ἱερὰ ὁμοιώματα, ἀποδιοπομπούμενος δὲ πάντοτε τὰ γλυπτὰ ὡς εἰδωλικώτερα.

Ἐσαύτως παρημελήθη καὶ ἡ ἑλληνικὴ κοσμηματογραφία, διότι κατὰ μὲν τοὺς πρώτους ἀπὸ Χριστοῦ αἰῶνας, ἡ ἐκκλησία νηφάλιον εἶχε τὴν περιβολήν· ὅτε δὲ κραταιωθείσα ἤθουλήθη καὶ νὰ λαμπρυνθῇ, ἀπέφυγε τὴν τῶν κοσμημάτων τῶν εἰδωλικῶν ναῶν ἀπομίμησιν, ὡς ὑπομιμνήσκουσιν τὰ τῆς πολυθείας, οἱ δὲ τεχνῖται τῶν χριστιανισάντων Ἑλλήνων ἐνησχολήθησαν εἰς ἴδια σχεδιάσματα, εἰς ἀνθέμια ἀπειρόκαλα μὲν καὶ αὐτὰ καθ' ἑαυτὰ, ἀτεχνῶς δὲ καὶ ἐξεσμένα. Αἱ γραμμὰὶ δὲν εἶχον πλέον νοῦν, οὐδὲ ἐκείνην τὴν τῶν ἀρχαίων γλυκύτητα, ἥτις σοῦ προκαλεῖ πόθον καὶ φίλημα. Ἡ σμίλη ἐστραγγάλιζεν ὡς τυφλὴ ὑπὸ τὸν κτύπον τοῦ σφυρίου, καταφερομένου ὡς ὑπὸ παραπαιούσης χειρὸς ἀνθρώπου μεθύσου· ἡ εὐθεῖα ἀνεύθυνος, ἡ καμπύλη ἀγκύλη, τὸ ὄλον προώπειρον καὶ σκαιόν. Ἐν τῇ αὐτῇ τῆς μητροπόλεως τῶν Ἀθηνῶν σώζεται ἀκέραιον ἐκκλησιδίδιον, οὐτινος οἱ τοῖχοι ἐκτίσθησαν ἐκ τεμαχίων τοιοῦτων ἔργων ἀνέργων, μουσεῖον τοῦτο πολύτιμον καθότι ἐπ' αὐτοῦ δυνάμεθα ἐν συνόψει νὰ μελετῶμεν τὴν παρασφωρὰν καὶ πτώσιν τῆς ἑλληνικῆς τέχνης. Ἐκεῖ βλέπει τις ἀληθῶς ἑποῖα ἀτεχνία, τερατώδης μὲν εἰς τέρατα, τερατώδης δὲ καὶ εἰς ἐξαπτέρυγα Σεραφεῖμ εἶχε διαδεχθῆ τὴν καλλιτεχνίαν, ἀφότου ὁ χριστιανισμὸς ἐκήρυξεν ὅτι ματαιότης ματαιότητων, πάντα ματαιότης τὰ ἀνθρώπινα, καὶ τέφρα, καὶ κόνις καὶ σκιά, — ὡσανεὶ, παρερχομένων ἐμοῦ καὶ σοῦ, παρήρηχοτο ὁ ἀνθρώπος, ἢ ὡσανεὶ ἐξανθησάντων, ξηρανθέντων καὶ καταπατηθέντων τῶν ῥόδων ἅτινα εἶδομεν καὶ ὡσφράνθημεν ἐν ἔτει 1879, τὰ ῥόδα ἀπέθανον διὰ παντός!

Ὄντως γελοῖος εἶναι ἐν τῷ ἐγῶ αὐτοῦ ὁ ἀνθρώπος.

Ἀγαθὴ τύχη αἱ ἑλληνικαὶ παραδόσεις μετηνάστευον ἐν παντὶ καιρῷ πρὸς δυσμὰς, πρὸς τὴν Ἑσπερίαν, ὅπου παρήκμασαν μὲν ὡσαύτως αἱ καλαὶ τέχναι, ἀλλ' ὡς οὐδέποτε ὑποστᾶσαι δουλείαν τουρκικὴν, ὡς ἐν Ἑλλάδι, δὲν ἐξέλιπον τέλειον. Ἀλλως τε, ἡ δυτικὴ ἐκκλησία ἦνοιξε τὰς πύλας αὐτῆς οὐ μόνον πρὸς τὰς εἰκόνας, ἀλλὰ καὶ πρὸς τὰ ἀγάλματα τῶν ἁγίων, ἐνῶ πρὸς ταῦτα διετήρησεν αὐτὰς κεκλεισμένας ἢ ἀνατολικῆ· τὸ δὲ περιεργότατον, ἡ φραγκικὴ

δύσιν δὲν ἀνείδιζε τὰ ἑλληνικὰ πράγματα ὅσον ἡ ἑλληνικὴ ἀνατολή. Καὶ ἐκείνη μὲν ἐθνικὸς γενικῶς (gentili) ὠνόμαζε τοὺς εἰδωλοτάτας, αὕτη δὲ ἰδίως Ἑλλήνας ἤθελε νὰ τοὺς λέγη. Τῶντι, ἐνῶ οἱ Φράγκοι Ἑλλήνας ἀπεκάλουν ἡμᾶς καὶ ἐπὶ τῶν βυζαντινῶν χρόνων, ἡμεῖς, ἀφότου ἐχριστιανίσασμεν καὶ ἕως χθὲς, Ῥωμαίους ἠθέλομεν ν' ἀποκαλῶμεν ἑαυτοὺς οὕτως ἢ ἄλλως. Περιέθαλπον λοιπὸν ἐκεῖνοι καὶ ἐξετίμων σπουδαίως καὶ ἐκαλλιέργουν τὰς ἑλληνικὰς τέχνας, ὅτε ἡμεῖς οὔτε τὰς ἠγαπῶμεν πλέον, οὔτε ἠθέλομεν νὰ τὰς ἐξεύρωμεν. Ἐξ οὗ ἡ Ἑσπερία ἀφῆκε τοσοῦτον ὀπίσω τὴν Ἑῶ.

Ἄμα νοήσαντες ὅτι οἱ Ἑλλήνες εἴμεθα ἡμεῖς, οἱ τὴν γλῶσσαν ἐκείνων λαλοῦντες καὶ τὰς χώρας ἐκείνων οἰκοῦντες, τὰ νέφη τῆς ἀνατολῆς ἠραιοθήσαν· ἠλλαξεν ὄψιν ἡ Ἑῶς. Διότι ἀληθῶς ἀνεπήσαμεν ἔκτοτε, καὶ ἀληθῶς νεκρανάστασις ἐγένετο ἐν ἡμῖν· ὡς δὲ ὑπὸ τὴν αἰώνιον λάβαν τοῦ Βεσουβίου τεθαμμένη ἐπανῆλθεν εἰς τὸ φῶς ἡ Πομπηία καὶ τὸ Ἡράκλειον, οὕτως ὑπὸ τὴν τέφραν ἥτις εἶχεν ἐπικαθῆσαι εἰς τὸν νοῦν ἡμῶν ὄλους αἰῶνας ἀνεκαλύφθη ὡς σπινθὴρ ἡ προγονικὴ ἐκείνη πρὸς πᾶν ὁ, τι καλὸν εὐγενὲς ῥοπή καὶ ἔφρεσις. Τόσον, ὥστε ἐνομίσαμεν ὅτι καὶ ἀδιδάκτοι ἔτι καὶ ἀμέθοδοι ἠδυνάμεθα νὰ ἐπιχειρῶμεν τὰ σοφὰ καὶ ὠραῖα ἐκ μόνης ὕψους καὶ ἀντιλήψεως. Ἐκ τούτου πολλὰκις ἀπεδείχθησαν αἱ ἐπιχειρήσεις ἡμῶν μωραὶ, καὶ πολλάκις κατεγελᾶσθησαν τὰ ἔργα ἡμῶν ὡς τολμητικῶν ὑπὸ τῶν πρεσβυτέρων ἐν ταῖς τέχναις καὶ ἐπιστήμασι. Βεβαίως, ἐὰν ἐν αὐταῖς ὑπάρχη ἐμπνευσις Μουσῶν, τὴν ἔχει ὁ Ἕλληνας ἐκ φύσεως· ἀλλὰ τί νὰ σὲ κάμη, ἀφοῦ δὲν ἀρκεῖ ἡ ἐμπνευσις, εἶναι δὲ χρεῖα καὶ διδασκαλίας, καιρὸν δὲ πρὸς διδασκαλίαν εἰσέτι δὲν ἔλαβεν ἐπαρκῆ;

Ὅπως δὴποτε, τοῦτο ζημιῶν τὰ μέγιστα τὴν πολιτείαν. Ἐμπηδῶμεν εἰς τὰ πολιτικὰ οἴομενοι ἑαυτοὺς πολιτικούς ἀνδρας ἐντελῶς κατηρητισμένους, ἐνῶ οὔτε τὴν δέουσαν ἐπιμέλειαν καὶ ὑπομονὴν κατεβάλομεν ἐν τοῖς σχολείοις πρὸς τοιαύτην ὠριμότητα, οὔτε εἶχομεν πρὸ ἡμῶν ἐν ταῖς πολιτικαῖς θέσεσι διδασκάλους ἀξιῶν τοῦ ὀνόματος. Καὶ ἰδοῦ, ἀντὶ Ἑλλήνων, φρωόμεθα Ῥωμηοὶ εἰσέτι (καθὼς καὶ τὸ λέγομεν). Τὸν ἴδιον οἶκον εἰσέτι δὲν ἐμάθομεν νὰ κυβερνῶμεν καλῶς, καὶ ἀξιοῦμεν ὅχι μόνον ὅτι τὸ παρὸν πολίτευμα, τὸ ὑπερπερισσὸν ἐν ἐλευθερίαις, εἶναι ἀνεπαρκές, καίτοι δημοκρατικὸν φύσει, ἀλλὰ ζητοῦμεν ἰταμῶς καὶ τὸ θέσει τοιοῦτο. Μόλις πορισθέντες ὀλίγας βαφὰς καὶ μίαν γραφίδα, ἐπαγγελλόμεθα τὸν τοιχογράφον, τὸν ἀρχιστῶν, ἢ τὸν ἀγιογράφον· μάρτυρες δὲ τούτου αἱ ἱερὰ εἰκόνας, ἃς βλέπομεν ἐκτεθειμένας ἐν ταῖς ἀγυαῖς πρὸς πώλησιν. Ἐτι στομπεῖται ὀνομάζομεν τὸ ψιμύθιον καὶ σουλιγέτι τὸ κιννάβαρι ἐξ οὗ δηλαδὴ ἀποδεικνύμεθα διακείμενοι ἔτι ὑπὸ τὴν ἀχλὺν

τῶν καιρῶν τῆς τουρκικῆς δουλείας, ἀτεχνίας τε καὶ ἀμαθείας, καὶ ἀνευ τύφους συνειδότος παρυσιαζόμεθα ὡς ἐγκρατεῖς τῆς τέχνης.

Ἐκ τῶν ἀδιδάκτων καὶ ἀμεθόδων ἐν ταῖς εἰκαστικαῖς τέχναις μόνον οἱ κοσμηματογράφοι φαίνονται ἐπιδίδοντες ἀξιολόγως ἐν τῇ ἀκριβείᾳ, τῶν γραμμῶν καὶ ἀρμονία τῶν χρωμάτων· ἀλλὰ καὶ οὗτοι μόνον ὁσάκις, γραμμικὰ ἀντιγράφοντες κοσμήματα, ἀνθέμια καὶ μαιάνδρους καὶ ἀστραγάλους, ἔχουσιν ὑπ' ὄψιν πρότυπα τέλεια. Ἐργάζονται οὕτω καθὼς αἱ κόραι εἰς τὰ λεγόμενα κεντήματα ἐπὶ κανναβά· ἐξ οἰκείας ὁμῶς αὐτῶν ἐπινοίας καὶ πείρας, ὅχι ζωῶν, ὅχι πτηνῶν, ὅχι ἀνθῶς, ἀλλ' οὐδὲ πράσινον φύλλον θὰ ἄφρινα νὰ σχεδιασθῇ ἢ ζωγραφηθῇ ἐπὶ τῆς ὀροφῆς μου. Οὐχ ἤττον, ἡ πρόσδος ἐν τῇ κοσμηματογραφίᾳ παρίσταται προφανῆς καὶ ἀναντίρρητος εἰς τὸν βουλούμενον νὰ συγκρίνη τὰς πρὸ εἰκοσιν ἑτῶν δυνάμεις τῶν ἐπαγγελλομένων τὴν τέχνην ταύτην πρὸς τὰς νῦν· τοῦτο δὲ χάρις εἰς τὸ ἐν Ἀθήναις Πολυτεχνεῖον. Ὁ κτίτωρ τῆς λεγομένης οἰκίας Σίνα (τῆς νῦν ἐπισκευαζομένης ὑπ' ἄλλον ἰδιοκτήτην) εἶχε βεβαίως καὶ τὸν πόθον καὶ τὰ μέσα ὅπως διακοσμήσῃ τὰς ὀροφὰς αὐτῆς διὰ τῶν ἀρίστων κοσμηματογράφων τοῦ τότε καιροῦ· αὐτὸ τοῦτο καὶ ὁ κτίτωρ τῆς οἰκίας ὅπου τανῦν τὸ ὑπουργεῖον τῶν Ἐξωτερικῶν. Περιεργάσθητε ὅλην ἐκείνην τὴν ἀπειροκαλίαν καὶ ἀνεπιτηδειότητα, ἐπειτα δὲ μετὰβητε εἰς τὴν ἐν τῇ πλατείᾳ τοῦ Συντάγματος νεόδμητον οἰκίαν Β. Μελά, καὶ τὴν νεωτάτην τῶν ἐν τῇ λεωφόρῳ Πατησίων, καὶ θὰ ἴδητε ὅτι μέγα ἄλμα ἔγινεν εἰς τὴν τέχνην. Οἱ σχετικῶς ἀριστοὶ τῶν κοσμηματογράφων ὅσον τὰ ἔργα ἔτυχε νὰ ἴδω εἶναι σήμερον ὁ Γρ. Οἰκονόμου, ὁ Χρ. Μόσχος, ὁ Πρινόπουλος, ὁ Βασίλ. Γεωργίου, ὁ Ι. Σπανόπουλος, ὁ Π. Φαρμακίδης (ἐπιτήδειος οὗτος καὶ ἐν ἐλαιθαφαῖς, καθὼς ζωγράφος). Οὗτοι πάντες, καλῶς ποιοῦντες, ἐργάζονται κατὰ πρότυπα καὶ ὑποδείγματα, ἀλλὰ καὶ τῶν προτύπων καὶ ὑποδειγμάτων ἡ ἐκλογή, ἡ συναρμογὴ καὶ ὁ χρωματισμὸς ἀπαιτοῦσιν οὐ τὴν κοινὴν φιλοκαλίαν. Διὰ τοῦτο λοιπὸν καὶ διὰ τὴν δεξιὰν φύσιν ἢς εὐμοιροῦσιν, ὡς φαίνεται, οὗτοι εἶναι ἀξιοὶ μνείας. Εἶναι δὲ καὶ τινεὶ νεοί, Νικόλαος Χριστόπουλος Ναυπλιεύς, ἰδίως ἐπιδίδων εἰς τὴν ἀπομίμησιν τῶν φλεβῶν τοῦ μαρμάρου καὶ ξύλου, εἰς ἃ καὶ μόνον περιορίζεται. Ὁμολογεῖ ὅτι εἰς τοῦτο καὶ μόνον ἐγκείται ἡ δύναμις του, καὶ ἐπαινετὴ εἶναι ἡ μετριοφροσύνη αὕτη ἀπέναντι τῶν ἐπιχειρούντων ἀνεπιτηδείως πᾶν εἶδος κοσμηματογραφίας. Τινεὶ τῶν περιεργαζομένων τὰ ἔργα ταῦτα δὲν ἔκτειρε τὴν σκαιότητα τῶν ὅσοι ἀπομιμοῦνται τὰς τῶν μαρμάρων φλέβας ἐπὶ τῶν τοίχων πάσης νεοδμήτου οἰκίας! Νομίζουσιν ὅτι, ἐπειδὴ ἡ φύσις εἶναι πάντη ἐλευθερὰ εἰς ταῦτα, πάντη

ἐλεύθεροι εἶναι καὶ αὐτοὶ νὰ καταφέρωσι τὸν χρωστῆρα ὅπως τύχη. Ἄλλ' οὕτως, οὐδὲν ἄλλο ἢ ῥυπαίνουσι τὴν καθαριότητα τῶν τοίχων. Ἡ φύσις εἶναι ἐλευθερὰ ἐν τῇ ποικιλίᾳ τῶν σχημάτων καὶ τῶν χρωμάτων, ἀλλ' ἡ τέχνη, ἀν θέλη νὰ ἐκτιμηθῇ, πρέπει ν' ἀπομιμηθῇ ὅχι τὰ τερατώδεστερα, ἀλλὰ τὰ ἀληθοφανέστερα τῆς φύσεως. Ἡ οἰκία τοῦ Λημνίου (τανῦν Ξενοδοχεῖον τῆς Μ. Βρεταννίας), ἐπιχρωσθεῖσα κατ' αὐτὰς, ἠλλαξεν ὄψιν ἐπὶ τὸ σκαιότερον· εἶχεν ἀπλὴν ἐπιχρωσιν πυρρὰν, ἀρμόζουσαν πρὸς τὰ ἐπ' αὐτῆς ἀρχαῖα σχεδιογραφήματα, καὶ τηρηθέντων εὐλαβῶς τῶν σχεδιογραφημάτων, κατὰ τὰ λοιπὰ ἀπέκτησεν ὄψιν φαιού μαρμάρου, τὸ δὲ χεῖριστον, μαρμάρου μετὰ φλεβῶν, δῆθεν, ἃς ἀδαεστάτη ἀπεμιμήθη χεῖρ, ὅ, τι προχειρότατα. Εὐτυχῶς, τὴν σώζει ὁ ἀρχαῖος αὐτῆς ρυθμὸς καὶ ἡ ἐνιαχοῦ ἐπιχρῶσις τῶν σιδηρῶν δρυφακτώματων. Ἡ μᾶλλον ἀξιοθέατος τῶν ἀθηναϊκῶν οἰκοδομῶν, διὰ τε τὴν ἀρχιτεκτονικὴν εὐπρέπειαν καὶ τὸν πλοῦτον τῶν μαρμάρων, εἶναι βεβαίως ἡ ἀδρόταταις δαπάναις τοῦ Σίμωνος Σίνα κτισθεῖσα εἰς Ἀκαδημίαν. Ὑπέρογκος κοσμηματογραφία καὶ ταύτης τὸ εὐγενὲς κάλλος ἠμαύρωσεν, ἀντὶ ν' ἀναδείξῃ αὐτό. Διὰ ποίαν μανίαν παρενετέθησαν μετὰξὺ τῶν ἐπιχρῶσων κιονοκράνων ὑπ' ἅπασαν τὴν ζωοφόρον αἱ διὰ βαφῶν γλαῦκες ἐκεῖναι καὶ ἔστιν ὅπου οἱ γρύπες; Ἀπεσθῆσθη οὕτως ἡ εὐγένεια ἢν παρείχεν ἡ ἐπιχρῶσις εἰς τὰ κιονόκρανα ταῦτα, διότι ἐνῶ πρὶν ἀνεδίδοντο ἐπὶ τῆς λευκῆς ταινίας ὡς προσέξοντα, συνεχύθησαν μετὰ τῆς νῦν διαποικιλθείσης ταινίας ταύτης καὶ ἀπεπνήγησαν. Πολὺ δὲ φοβοῦμαι μὴποτε, ἀν εὐρωπαϊκὸς τις καλλιτέχνης ὑπεγόρευσε τὴν τοιαύτην βαρεῖαν διακόσμησιν, ἤθουλήθη νὰ μᾶς ἐμπαίξῃ ὡς ἀρεσκομένους εἰς τοιοῦτους φόρτους ἀσιατικούς. Διότι δολογοῦμένως ἐπικρατεῖ ἐν Ἀθήναις μανία ὑπερόγκου διακοσμήσεως τῶν νέων οἰκοδομῶν. Τὴν οἰκίαν Κούπα ὑπερφόρτωσεν ἡ περὶ τὴν στέγην αὐτῆς ἀτελεῦτης σειρά Ἑβρώτων, φερόντων ἐν ταῖς χερσὶν ἔγκαρπα (feston), δι' ὧν καὶ συνδέονται. Καὶ ἡ ἐν τῷ τελειοῦσθαι οἰκία Σχλιεμάννου μέλλει ἴσως τ' αὐτὰ νὰ πάθῃ ἐκ τοῦ φόρτου τῶν κοσμημάτων. Ἡδὴ οἱ ἰωνικοὶ σπλιτικοὶ ἐκεῖνοι τῆς προσόψεως, σπιθαμῆς χρεῖαν ἔχοντες κατὰ τὸ ὕψος, ἀσχημονοῦσι πρὸς τὰς ἐπ' αὐτῶν στηριζομένας ὑπερτελείους ῥωμαϊκὰς ἀψίδας.

Καὶ διὰ ταῦτα μὲν δύναται ἡ νεωτέρα τῆς Παλλάδος πόλις νὰ δικαιολογηθῇ ἀποκρινόμενη, ὅτι ξένοι ἠρχιτεκτόνησαν, ξένοι διεκόσμησαν· ἀλλὰ ποῖος θὰ μᾶς σώσῃ ἀπὸ τοῦ γέλωτος τῶν ξένων αὐτῶν, ὅσοι ἔρχονται εἰς τὸ θέατρον τοῦ Φαλήρου, καὶ ὄραν ὅλην ἐκεῖ καθήμενοι, ἐκόντες ἄκοντες καθίστανται θεαταὶ τοῦ καταπετάσματος τῆς σκηνῆς, τῶν τριῶν δηλαδὴ κυπαρίσσω, τῶν ἐπ' αὐτῆς ζωγραφημένων καὶ τῆς

ἀπωτέρω θαλάσσης, δῆθεν, καὶ τῶν πέραν ὁρέων ἢ νήσων; Δι' ἀγάπην τοῦ θεάτρου τοῦ Φαλήρου, μετὰ τεσσάρων ἢ πέντε ἐτῶν εὐσεβῆ διατήρησιν, δὲν εἶναι τρόπος νὰ μεταποιηθῶσι τὰ φαῦλα ἐκεῖνα ζωγραφήματα εἰς κενὴν ἐπιφάνειαν μετὰ περιθωρίου ἐξ ἀπλῶν, ἔστω, γραμμῶν; Δὲν προσκαλεῖται ὁ ἔσχατος τῶν παρ' ἡμῖν κοσμηματογράφων νὰ ἀξῆ τοιαύτας; Θὰ ἦσαν εὐπρόσωποι παραβαλλόμενα πρὸς τὰ νῦν χειρὸν ἢ παιδαριώδη.

Τῶν τεχνιτῶν ὅσοι εὐδοκίμοι δὲν ἀποκάμνουσιν ἐπιζητοῦντες τὴν τελειότητα τῆς τέχνης, θηρεύοντες νέα μαθήματα, περιεργαζόμενοι ὅ, τι ἂν πίπτῃ ὑπὸ τοὺς αὐτῶν ὀφθαλμούς προσοχῆς ἀξίον. Ἄν οἱ μυκηναῖοι ἡμῶν θησαυροὶ εὐρίσκοντο ἐκτεθειμένοι εἰς αἴθυσάν τινα τῶν Μουσείων τῆς Ἑσπερίας, καθ' ἐκάστην θὰ ἐπεσκέπτοντο αὐτοὺς οὐ μόνον ἀρχαιολόγοι καὶ ὀστεολόγοι καὶ χρυσοχόοι καὶ ὀπλοποιοὶ, ἀλλὰ καὶ κοσμηματογράφοι, φέροντες ἀνά χειράς τὴν μολυβδίαια καὶ ἀντιγράφοντες τὰ παντοῖα ἐκεῖνα ποικίλιατα. Παρ' ἡμῖν κείνται ἐκτεθειμένα ἐν τῷ Πολυτεχνεῖω, καὶ δι' ὅλης ἡμετέρας μένουσιν ἔρημα· τοῦλάχιστον οὐδεὶς ἐκεῖ ὁ μελετῶν χάριν τῆς τέχνης. Καὶ ὅμως ὑπάρχουσιν αὐτόθι κύπελλα καὶ πόρπαι καὶ ψέλλια καὶ ἐνώτια καὶ περιδεραίων κόκκοι, κομβία δὲ μάλιστα ὑποτυποῦντα ἀξιομίμητα εἶδη, ἅτινα ἀντιγράφοντες σήμερον οἱ καθ' ἡμᾶς τοιχογράφοι θὰ διακρίνοντο ὡς παρενείραντες νέον τι ἐν τῇ διακοσμῇ τῶν ὀροφῶν, καὶ τὸ νέον τοῦτο θὰ καθίστατο ἴσως τὸ δὴ λεγόμενον συρμός ἐν Εὐρώπῃ· ἀλλὰ περιμένοντες οἱ Εὐρωπαῖοι νὰ τὰ ἀναδείξωσι, καὶ ἡμεῖς νὰ τὰ ἀντιγράψωμεν ἐξ ἐκεῖνων τίς οἶδε πότε. Καὶ τοῦτο διὰ τὴν ἐπάρατον μακρὰν δουλείαν τοῦ ἔθνους, καὶ τὴν νῦν ὀλιγότητα αὐτοῦ καὶ σμικρότητα, ἣν θέλει καὶ ἐπιμένει θέλων ὁ Βηκονσφίλδ.

Ὅτε ἀνέγνων τὸ σατυρικὸν ἐκεῖνο τοῦ γάλλου Ἀδούτου ἔργον (Grèce contemporaine) τὸ τοσοῦτον διεγείραν καθ' ἅπασαν τὴν Ἑσπερίαν πρὸς ἡμᾶς γέλωτα, τὴν πικρίαν ἢ ἠσθάνθησαν γευθεῖς μέχρι τρυγῶς τὸ δριμύ ποτήριον τοῦτο ἄλλως δὲν ἠδυνήθησαν νὰ μετριάσω, εἰμὴ ἐπειπῶν μετὰ τὴν μακρὰν σκέψιν ἣτις διεδέχθη τὴν ἀναγνωσίν μου.—Οἱ Ἕλληνας δὲν εἴμεθα ἐνεστῶς εὐρισκόμενοι εἰς μεταβατικὴν κατάστασιν, τὴν χειρίστην πασῶν ἐν παντί, εἴμεθα παρελθὸν καὶ μέλλον. Ἡ χιῶν ἢ τηλαυγῆς καὶ ἄσπιλος ἀναλυθεῖσα κατεπατήθη εἰς βόρβορον, ὅστις δὲν ἔλαβε καιρὸν νὰ κατασταλάξῃ εἰς διαυγέστατον, ὡς θέλουσιν, ὕδωρ.

Διὰ τοῦ αὐτοῦ τούτου λόγου παρηγοροῦμαι ὁσάκις, εἴτε ἐν τῇ πολιτείᾳ, εἴτε ἐν τοῖς ἡθεσιν, εἴτε ἐν τῇ ἐκπαιδεύσει, εἴτε ἐν τῇ δημοσιογραφίᾳ, εἴτε τέλος ἐν ταῖς τέχναις καθορῶ ἀδημονῶν ἀνάξιόν τι, φαῦλον ἢ ἄπειρον.

Οἱ Ἕλληνας δὲν εἴμεθα ἐνεστῶς· εἴμεθα παρελθὸν καὶ μέλλον.

Καὶ τοῦτο φρονῶ μετὰ πεποιθήσεως.¹

ΓΕΩΡΓΙΟΣ Ι. ΣΚΥΛΙΣΣΗΣ.

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ ΓΕΡΑΚΗΣ

Ἐν τῷ περισπουδάστῳ συγγράμματι, ἐπιγραφομένῳ «Ταξείδια εἰς τὰ βασίλεια τοῦ Σιάμ, Καμπότζ, Λαὸς καὶ εἰς ἄλλας κεντρικὰς χώρας τῆς Ἰνδοκίνας», γεγραμμένῳ ὑπὸ τοῦ κλεινοῦ γάλλου φυσιοδίφου Ἑρρίκου Mouhot, ἀποσταλέντος τῷ 1858 ὑπὸ τῆς ἐν Λονδίνῳ Ἐπιστημονικῆς Ἑταιρίας πρὸς περιήγησιν καὶ ἐξερεύνησιν τῶν τέως ἀγνώστων καὶ δυσπροσίτων ἐκείνων μερῶν, ἐν οἷς εὗρε τὸν θάνατον ὡς καρτερικὸς τῆς ἐπιστήμης μάρτυς, ἀπαντᾷ ἡ ἐξῆς περικοπή, εἰλημμένη ἐκ τῆς ἱστορίας τοῦ Σιάμ, γραφείσης ὑπὸ τοῦ τότε εὐκλεῶς ἐκεῖσε ἡγεμονεύοντος πρώτου βασιλέως Φρά-Βάρδ-Σομδέσκ-Φρά-Φάρα-Μένδρ-Μάχα-Μογιούτ, καὶ ἦν ἐν μεταφράσει ᾧδε παρατιθέμενη.

«Πόλεμος ἐξεράγη τότε μετὰ τοῦ Πεγού καὶ τὸ Σιάμ ἀπεκατέστη αὐτόνομον κράτος. Ἐξ γενεῆς μετὰ ταῦτα, ὑπὸ τὴν βασιλείαν τοῦ Ναράι, ἐνεκατέστησαν ἐνταῦθα διάφοροι Εὐρωπαῖοι ἔμποροι, ἐν οἷς καὶ ὁ Κωσταντίνος Φολκόν, ὅστις διὰ τὰς ὑπηρεσίας αὐτοῦ παρέσχεν ἐγένετο κυβερνήτης πασῶν τῶν βορείων ἐπαρχιῶν τοῦ Σιάμ. Συνέλαθεν οὗτος τὸ σχέδιον ν' ἀνεγείρῃ ὄχυρον φρούριον κατὰ τὸ εὐρωπαϊκὸν σύστημα πρὸς ὑπεράσπισιν τῆς πρωτεύουσας, καὶ τοῦ βασιλέως εὐνοικῶς ἀποδεξαμένου τὴν πρότασιν, ἐξελέξατο πρὸς τοῦτο ἐπικαιρὸν θέσιν τὰς ὄχθας διώρυγός τινος παρὰ τὴν πόλιν Βαγκόκ, τὸ γεγονός δὲ τοῦτο ἐγένετο ἀφορμὴ πρὸς οἰκοδόμησιν καὶ συνοικισμόν τῆς πόλεως ταύτης.

»Ὁ αὐτὸς ἐπιφανὴς Εὐρωπαῖος παρεκίνησε τὸν Ναράι νὰνακτίσῃ τὴν πόλιν Νοφαβούρι (Λούβο), ἐν ἣ ᾠκοδόμησεν ἐξάριστον ἀνάκτορον εὐρωπαϊκοῦ ρυθμοῦ· ᾠκοδόμησεν ἐπίσης εὐρείαν κατοικίαν δι' ἑαυτὸν, εἶτα δὲ καὶ καθολικὴν ἐκκλησίαν ἀνήγειρεν, ἣς αἱ ἐπιγραφαὶ σώζονται ἐτι. Τῶν οἰκοδομῶν τούτων, ἀπομένουσι σήμερον τὰ καταπληκτικὰ εἰρήπια. Ὁ Κωσταντίνος ἐπεχειρεῖ ἤδη, ἢ ἔτρεφε κατὰ νοῦν νὰ ἐπιχειρήσῃ καὶ ἄλλα ἔργα, οἷον ὕδραγωγεία, ἀνασκαφὰς μεταλλείων καὶ τὰ τοιαῦτα, ὅποτε ἡ ζηλοτυπία τῶν μεγάλων ἔθηκε τέρμα εἰς τὸ στάδιόν του, γενομένη ἡ αἰτία τοῦ ὀλέθρου του. Κατηγορηθεὶς ἐπὶ συμμετοχῇ εἰς συνωμοσίαν τινά, ἐφρονεῖται τῇ διαταγῇ τοῦ βασιλέως. Οὕτω τοῦλάχιστον ἔχει ἡ κοινὴ παράδοσις, ἀν καὶ τὰ χρονικὰ τοῦ βασιλέως τοῦ Σιάμ διατείνονται ἐτι ἐφρονεῖται ὑπὸ στασιάζαντος τινος πρίγκιπος, καλῶς γινώσκοντος ὅτι τοῦ Κωσταντίνου ζῶντος,

1. ΠΑΡΕΝΕΙΡΑΝΤΕΣ.

δὲν ἠδύνατο αὐτὸς ἀντιπράξῃ κατὰ τῆς βασιλικῆς ἐξουσίας. Δεικνύονται ἐτι τὰ ἴχνη τῶν ὠφελίμων ἔργων τοῦ ἀτυχοῦς εὐνοουμένου, οἷον διώρυξ, μέλλουσα νὰ ἐνώσῃ τὴν Νοφαβούρι μετὰ τοῦ ἱεροῦ τοῦ Φράβαρτ καὶ ὕδραγωγεῖον ἐν τῷ μέσῳ τῶν ὁρέων.»

Ὁ ἐν ταῖς παραγράφαις ταύταις ἀναφερόμενος Εὐρωπαῖος οὐδεὶς ἄλλος εἶνε ἢ ὁ Ἕλληνας Κωνσταντίνος Γεράκης. οὐ τὸ ὄνομα, οὕτω παραδόξως ἀπὸ μεταφράσεως εἰς μετάφρασιν περιπεσόν, παρεμορφώθη καὶ ἐστρεβλώθη ὑπὸ τῶν Εὐρωπαϊκῶν ἱστοριογράφων τῶν παρελθουσῶν ἑκατονταετηρίδων. Τὸ κύριον ὄνομα Γεράκης μεταφράσθη ἰταλιστῶν Falcone, Γαλλιστῶν Faucon, ἀπὸ τοῦ Falcone δὲ καὶ τοῦ Faucon μέχρι τοῦ Folcon τοῦ κειμένου ἢ ἀπόστασις δὲν εἶνε μεγάλη. Υἱὸς ξενοδόχου, γεννηθεὶς ἐν Ἀργοστολίῳ τῆς Κεφαλληνίας περὶ τὰς ἀρχὰς τοῦ 12' αἰῶνος, ὁ Κωνσταντίνος Γεράκης, ἔφηβος, μόλις ὢν, ἀπῆλθε τῆς πατρίου χώρας ἐπὶ ἀγγλικῷ ἐμπορικῷ πλοίῳ. Ῥέντης καὶ ἐπιχειρηματίας φύσει ὁ εὐτολμος νεανίας περιεπλανήθη, νέος καθάρθεν τὸν ἀποθρόωντα τῆς ἐστίας καπνόν, ἀλλὰ τὴν τύχην κατὰ πόδας διώκων, καὶ ἔφθασε μέχρι τῶν ἀπωτάτων χωρῶν τῆς Ἀνατολικῆς Ἀσίας, καθ' ἣν ἐποχὴν Ἄγγλοι καὶ Ὀλλανδοὶ καὶ Πορτογάλλοι θαλασσοπόροι μόλις ἐτόλμων νὰ προχωρήσωσι πέραν τῆς Ἰνδικῆς χερσονήσου. Μετὰ περιέργους περιπετείας ὁ Γεράκης ἐνεκατέστη εἰς Σιάμ, ὅπου πλουτήσας διὰ τοῦ ἐμπορίου καὶ λαθῶν σύζυγον τὴν θυγατέρα ἐγγωρῶν μεγαστᾶνος, εἰσήχθη ὀλίγον κατ' ὀλίγον εἰς τὴν αὐτὴν καὶ διὰ τῆς εὐφύας καὶ τῶν ποικίλων αὐτοῦ γνώσεων προσεικλύσατο τὴν εὐνοίαν τοῦ ἡγεμόνος. Συνέλαθε τότε πολλὰ ὠφέλιμα καὶ ὄντως μεγαλεπήβολα σχέδια, ὢν, κατὰ τὴν μαρτυρίαν τῆς ἀνω περικοπῆς, πολλὰ ἤγαγεν εἰς πέρας. Ἄλλ' ὅ, τι ἐδόξασε κυρίως τὸν Γεράκην εἶνε τὸ ἐξῆς, ὅπερ παραλείπει ἐν τῇ διηγήσει τοῦ ὁ ἐστεμμένος συγγραφεύς, ἀρνούμεθα δὲ ἡμεῖς ἐκ τῶν ἄλλων τοῦ ἀνδρὸς βιογραφίῶν. Ὁ εὐρὺς αὐτοῦ νοῦς ἰδεάσθη νὰ εἰσαγάγῃ τὸν εὐρωπαϊκὸν πολιτισμὸν καὶ τὴν χριστιανικὴν θρησκείαν εἰς τὰς βαρβάρους ἐκεῖνας χώρας, καὶ τοῦτο ἀναντιλέκτως ἐκ τῶν σχεδίων του ἦτο τὸ μᾶλλον μεγαλοῦργον. Πρὸς τοῦτο δὲ, τῇ συγκατανεύσει τοῦ προστάτου αὐτοῦ ἡγεμόνος, ἔγραψε πρὸς τὸν τότε ἐν Γαλλίᾳ κραταιῶς βασιλεύοντα Λουδοβίκον τὸν 18', οὗ ἡ φήμη εἶχεν ὑπερβῆ τῆς παλαιᾶς Εὐρώπης τὰ ὅρια. Σιαμικὴ πρεσβεία ἀπεστάλη εἰς Παρισίους καὶ συμμαχία ὁμολογήθη μετὰ τῶν δύο κρατῶν, γάλλοι δὲ ἱεραπόστολοι ἀπεστάλησαν εἰς Σιάμ πρὸς διάδοσιν τοῦ Χριστιανισμοῦ καὶ γαλλικὸς στόλος, μετὰ στρατοῦ ἐφθασεν εἰς Βαγκόκ πρὸς ὑποστήριξιν τοῦ φιλοπροσόδου ἡγεμόμος. Τὸ γε-

γονὸς τοῦτο, σπουδαῖον κεκτημένον ἀξίαν, ἄτε ὃν ἡ πρώτη τοῦ Εὐρωπαϊκοῦ πολιτισμοῦ μετὰ τῆς βαρβαρότητος τῶν χωρῶν τῆς Ἀνατολικῆς Ἀσίας ἐπίσημος συγχρότισις καὶ ἡ πρώτη ἐμφύτευσις τοῦ χριστιανισμοῦ εἰς τὰς ἀπωτάτας ἐκεῖνας χώρας, ὀφείλεται εἰς τὴν σπανίαν δεξιότητα καὶ τὸν ἐξαχον ὄντως νοῦν τοῦ Ἑλλήνος πολιτικοῦ. Ἀτυχῶς τὸ τολμηρὸν τοῦτο πρὸς τὴν πρόδον βήμα ἐγένετο ἀφορμὴ τοῦ θανάτου αὐτοῦ. Οἱ ἐγχώριοι μανδρινῶν ὑποβλέποντες καὶ μισοῦντες τὸν ξένον κυβερνήτην διέβαλλον αὐτόν, ἀκαταπαύστως συκοφαντοῦντες, πρὸς τὸν ἡγεμόνα καὶ τὸν λαόν, ὅστις μάλιστα προσκεκολλημένος εἰς τὰ πάτρια μετ' ὅλης τῆς ἀσιατικῆς νωθρότητος, ἐχθρικῶς διέκειτο πρὸς τοῦ εὐνοουμένου Εὐρωπαίου τὰ σχέδια καὶ τοὺς νεωτερισμούς. Τὴν χόλον δ' αὐτοῦ παρώξυνον οὐκ ὀλίγον αἱ παρεκτροπαὶ τῶν γάλλων στρατιωτῶν καὶ τῶν ἱεραποστόλων ἡ ἀδεξιότης. Φοβερὰ στάσις ἐξεράγη καὶ εἶτε πράγματι ὁ ἡγεμὼν ἐπέισθη καὶ ἐθυσίασε τὸν εὐνοούμενον ἐνδούς εἰς τὰς προτροπὰς τῶν ἀντιζήλων εἶτε, ὅπερ καὶ πιθανόν, ἔπεσε ζῶν εἰς τὰς χειράς τῶν ἐπαναστατῶν, τὸ βέβαιον εἶνε ὅτι ὁ ἀτυχὴς Γεράκης κατακρεουργηθεὶς, ὑπέστη μαρτυρικὸν θάνατον. Τὰ εἰρήπια τῆς μεγαλοπρεποῦς αὐτοῦ κατοικίας σώζονται ἐν τῇ πόλει Νοφαβούρι, ἣτις ἦτο ἡ θερινὴ διαμονὴ τῶν ἡγεμόνων τοῦ Σιάμ καὶ ἐκαλεῖτο Λούβο ὑπὸ τῶν συγγραφέων τῆς παρελθούσης ἑκατονταετηρίδος. Ἰδοὺ τίνι τρόπῳ περιγράφει αὐτὰ ὁ ἐπισκεψάμενος τὰ μέρη ἐκεῖνα, προμνημονευθεὶς περιηγητῆς Ἑρρίκος Mouhot. «Τοιαύτη ἦτο, λέγει, ἐν συνόλῳ ἡ εἰκὼν, ἣτις ἀπαρέστη πρὸ τῶν ὀφθαλμῶν μου, ἀπὸ τοῦ ὕψους, μικρᾶς παγόδας, ἣτις ὑπῆρξεν ἄλλοτε ἀκαθολικὸς ναός, κατὰ δὴλοῦται ἐκ τοῦ ἀρχιτεκτονικοῦ αὐτῆς σχεδίου καὶ τῆς ἐπιγραφῆς «Jesus hominum Salvator, κεχαραγμένης χρυσαῖς γράμμασιν ἐπὶ τοῦ θόλου τοῦ βωμοῦ.

»Ὁ ναὸς οὗτος ἀπετέλει μέρος τοῦ μεγάλου τοῦ Κωσταντίνου, τοῦ μεγαλοφθοῦς ἐκείνου τυχοδιώκτου ὅστις πρώτος συνέλαβε τὸ σχέδιον τῆς ἀναγεννήσεως τῆς Ἀνατολικῆς διὰ τῆς Δύσεως. Ἐπεκατέστη πρὸς τοῦτο τὴν συνδρομὴν Λουδοβίκου τοῦ 18', συνήργησε νὰ παραχωρηθῶσι τοῖς Γάλλοις αἱ πόλεις Βαγκόκ καὶ Μεργί καὶ ἀπέθανε θῦμα τοῦ κηρύου καὶ τῶν ραδιοργιῶν τῆς παλαιᾶς σιαμικῆς φαρτρίας. Τὰ εἰρήπια τῆς ἡγεμονικῆς αὐτοῦ κατοικίας, κείνται χαμαί, ἀλλ' αἱ διατηρούμεναι ἐτι τῶν στοῶν ἀψίδες καὶ τὰ ἐτι ὕδρικα τῶν τοίχων λείψανα δεικνύουσι τὰς εὐφύας αὐτῆς διαστάσεις, ἐνὼ τὰ ἄπειρα μαρμαρίνα συντρίμματα, τὰ τεθαμμένα ὑπὸ τὸ χῶμα μαρτυροῦσι περὶ τῆς φιλοκαλίας καὶ τῆς ἐλευθεριότητος τοῦ ἱδρυτοῦ τοῦ κτιρίου». Ἡ βιογραφία τοῦ ἐπιφανοῦς τούτου ἀνδρὸς συνε-

γράφη ἐν ἐκτάσει ὑπὸ τοῦ Ἀνθίου Μαζαράκη, ἐν ταῖς Βιογραφίαις τῶν ἐνδόξων ἀνδρῶν τῆς Κεφαλληνίας, εὔρηται δὲ καὶ ὑπὸ τὸ παραμεμωρ- φωμένον καὶ ξενόφωνον ὄνομα ἐν τοῖς κυριωτέ- ροις βιογραφικοῖς λεξικοῖς τῆς Ἑσπερίας.

Τοιοῦτος ἐν περιλήψει ὁ βίος τοῦ ὄντως ἐξό- χου τούτου ἀνδρός. Οἱ Εὐρωπαῖοι περιηγηταὶ καὶ θαλασσοπόροι τοῦ αἰῶνος ἐκείνου, ὧν τὸ ὄ- νομα ἀπηθανάτισθη, δὲν ἔπραξαν βεβαίως πλείο- να τοῦ Κωνσταντίνου Γεράκη. Ἀπὸ μικροῦ μέ- γας γενόμενος, μετὰ βίον τρικυμιώδη καὶ ἐμ- πλεων περιπετειῶν, φθάνει εἰς χώρας ἀπωτά- τας, ἔνθα νύξ ἀφεγγῆς ἀμαθείας καὶ βραβρό- τητος βασιλεύει, καὶ τὴν ἰσχὺν αὐτοῦ καὶ τὸν πλοῦτον, ὃν διὰ τῆς εὐφυίας του ἀπέκτησε, χρη- σιμοποιεῖ ὑπὲρ τῆς διαδόσεως τοῦ ἰλαροῦ φω- τὸς τοῦ πολιτισμοῦ καὶ τῆς ἀληθοῦς θρησκείας καὶ πίπτει εὐγενῆς τῆς ἰδέας του μάρτυς. Γάλ- λοι καὶ Ἴταλοὶ ἐναμίλλως διεφιλονείκησαν τὸ ὄνομά του, ἀλλὰ τὸ κλέος ἀπομένει εἰς τὴν γε- νέτεραν αὐτοῦ γῆν.

Ἐν Καστελλαμάρε, κατ' Ἀύγουστον τοῦ 1879. Χ. Α

ΚΑΤΕΚΑΗΜΕΝ

Πυρίφλεκτος ἔγινεν ἡ Ἀττικὴ καὶ ἡ Εὐβοία. Τὰ ὠραῖα δάση, τὰ ἐκ πευκῶν καὶ δρυῶν, τὰ ὀ- πισθεν τοῦ Πεντελικοῦ καὶ τῆς Δεκελείας καὶ πέραν τοῦ Εὐβοϊκοῦ κόλπου, καίονται ἀλλεπάλ- ληλα. Πυκνὸς καπνὸς ἐν εἶδη νεφέλης βαρείας καὶ φαιᾶς ἐκάλυπτε πρὸ μικροῦ ἔτι τὸ τέταρ- τον τοῦ ὀρίζοντος πρὸς τὰ βορειοανατολικά, καὶ διέχυνεν τὴν ἀσφύξίαν εἰς τὸ περὶ τὰς Ἀθή- νας πεδῖον. Ἐπὶ ἓνα μῆνα κατεστείρευαν πᾶ- σαι αἱ φλέβαι τῆς φυτικῆς ζωῆς, πᾶσα πηγὴ ἐ- ξηράνη, πᾶσα ἱμάς δρόσου ἐξηφανίσθη· ἀύχμη- ραὶ δὲ αἱ Ναϊάδες καὶ αἱ Δρυάδες ἀπὸ τῆς κω- νικῆς κορυφῆς τοῦ Πεντελικοῦ ἔρηγνύουσι γοεράν κραυγὴν πρὸς τὸ πανελλήνιον ἄστυ, τὴν ἀκρό- πολιν τοῦ κατὰ τὴν Ἀνατολὴν πολιτισμοῦ, τὴν σώτεيران κιβωτὸν τῶν ἄστυκῶν καὶ πολιτικῶν ἐλευθεριῶν μας. Ἄλλ' ἡ κραυγὴ τῆς φύσεως, πυρίφλεγμένης, καταπνίγεται ἀπὸ τὰ βακχικά ἄσματα τὰ περὶ τὸν Ἰλισσὸν καὶ τὸ Φάληρον, οἱ δὲ κυβερνῶντες ἡμᾶς κατακόπτονται περὶ τοὺς βουλευτικὸς συνδυασμούς· Ὡ τάλαινα φύ- σεις! Ὡ δάση συνηρεφῆ, ἀγλάισμα, χάρμα, ὑ- γεία, τροφή τῶν τεττιγοφόρων! Εἰς ποίας ἐγ- κληματικὰς χεῖρας περιέπεσεν ἡ περὶ ὑμῶν μέ- ριμνα! Εἰς ποῖαν ἀνάλητον, κωφὴν καὶ μωρὰν κηδεμονεῖαν περιήλθεν ἡ φρούρησίς σας!

Εἶναι ἀκατανόητον πρᾶγμα. Ἄνὰ πᾶν ἔτος, κατὰ τὸ θέρος ἐκρήγνυνται αἱ πυρκαϊαί, καὶ ἀ- πογυμνώνουν τὴν ὄψιν τῆς ἐλληνικῆς γῆς ἀπὸ τὸν ὀλίγον τὸν σποραδικὸν στολισμὸν, τὸν ὀ- ποῖον ἡ βαρβαρότης, ἡ ἀμάθεια καὶ ἡ δουλεία ἀφῆκαν περὶ τὰ αὕχμηρά, τὰ κατεσκληκῶτα, τὰ διψαλέα τῆς στέρνα. Καὶ μ' ὅλα ταῦτα κατ'

ἔτος ἐπαναλαμβάνονται κίπυρκαϊαί· φοβερῶταται καὶ ἐπιμονώταται ἀναθρώσκουσι περὶ τὴν πρω- τεύουσιν, ὡσάν διὰ τὰ ἐφουδρίσουν εἰς τὴν φρον- τίδα τῶν κυβερνῶντων. Μάτην οἱ δρακόν- τιοι νόμοι, οἱ κατὰ τῶν πυροπολιστῶν, οἱ ἐπὶ τοῦ Σίμου κατὰ τὸ 1859 ἐπὶ Ὁθωνος θεσπι- σθέντες, ἔμειναν χάρτης νεκρὸς, τὸ δὲ κακὸν, ὡς Ἀερναία Ἰδρα, ἀπὸ πάσης λύχμης, ἀπὸ παν- τὸς δενδροσκεπάστου βουνοῦ τῆς Ἑλλάδος ἀνυ- ψοῖ τὰς πυριπνόους, τὰς φαρμακεράς του γλω- χίνας. Ἀὲν ὑπάρχει σωτηρία διὰ τὸν τόπον αὐ- τόν· πρέπει νὰ μεταβληθῇ εἰς Σόδομα καὶ εἰς Γόμορα· ἐπὶ δὲ τῶν ἀπεξηραμμένων ὄρεων του πρέπει νὰ στήσῃ τὸν λιγνυώδη τῆς θρόνον ἡ Ἐ- ριννὺς τῆς καταστροφῆς.

Καὶ ἄλλοτε ὑψώσαμεν φωνὴν ὑπὲρ τῶν τάλαι- πῶρων, ἄχ! τῶν περιλημένων δασῶν. Τὰ πο- νοῦμεν, διότι ἀνετράφημεν ἐν αὐτοῖς, καὶ αἷμα στάζει ἡ καρδιά μας, ὅταν τὰ βλέπωμεν ἄνευ λόγου καταστρεφόμενα. Καὶ ἄλλοτε ὑψώσαμεν φωνὴν ὑπὲρ τῶν δασῶν. «Μὴ θίγῃ τὰ δάση» εἶ- ναι τροφή καὶ ὑγεία καὶ στολισμὸς, εἴπομεν διὰ μυρίας τρόπων. Εἴπομεν εἰς τοὺς κυβερνῶντας: Περιφρουρήσατε τὰ δάση ἀνθρωπινώτερον· ἀλλὰ συγχρόνως καὶ διδάξατε τοὺς λαοὺς ἐξ ἀπαλῶν ὀνύγων ἀπ' αὐτοῦ τοῦ δημοτικοῦ σχολείου, ὅτι καθήκον ἔχουν νὰ σέβωνται, νὰ πονοῦν, νὰ φρον- τίζουν διὰ τὰ δάση· διότι ἀπ' αὐτῶν ἐξαρτᾶται ἡ ζωὴ, ἡ ὑγεία των. Διδάξατε τοὺς λαοὺς ἀπὸ τοὺς ἀμθωνας τῶν ἐκκλησιῶν, ἀπὸ τῆς ἱεράς πύλης, ἀπὸ τοῦ μυστηρίου τῆς ἐξομολογήσεως, ὅτι ὁ καταστρέφων τὰ δένδρα ἀποζηραίνει τὴν πρώτην πηγὴν τοῦ πλοῦτου τῶν κοινωνιῶν. Εἴ- πομεν εἰς τοὺς κυβερνῶντας: Ἀποσπάσατε τὴν φρούρησιν τῶν δασῶν ἀπὸ τὰς βεβήλους χεῖρας τῶν κοινῶν δασοφυλάκων, οἵτινες διοριζόμενοι κατ' εἰσῆγησιν τῶν κατὰ τόπους σπουδάρχων καὶ περὶ πᾶν ἄλλο καταγινομένοι, ἢ περὶ τὴν φρούρησιν τῶν δασῶν, γίνονται ἀντὶ φυλάκων αὐτοὶ οἱ πρωταῖτιοι τῶν πυρκαϊῶν.— Ἀνάθεμά σας, ψευδοσαντιπροσωπεῖται καὶ ψευδοελευθερία ἑλληνικαί! Πᾶν ἐγκλημα διαπράττεται, καλύ- πτεται καὶ ἐξαγνίζεται ὑπὸ τὴν ἀπατηλὴν τὴν πονηρὰν καὶ πεπονηρευμένην ἰδέαν σας. Εἴπομεν εἰς τοὺς κυβερνῶντας: Διοργανώσατε τὴν δασο- νομικὴν ὑπηρεσίαν στρατιωτικῶς, ὅπως εἶναι διοργανωμένη καὶ ἀλλαχοῦ τῆς Εὐρώπης, ὅπου καὶ οἱ λαοὶ καὶ κυβερνήσεις γνωρίζουσι καὶ ἐκτι- μῶσι τὰ ἀγαθὰ τῆς καλῆς καταστάσεως τῶν δασῶν. Ἄλλ' ἡ φωνὴ μας ἦτον φωνὴ βοῶντος ἐν τῇ ἐρήμῳ.— Εἴπομεν εἰς τὸν λαὸν τῆς Ἑλλάδος: Ἄλλ' ἀφοῦ οὐδὲν ὠφελοῦσιν οἱ νόμοι· ἄλλ' ἀφοῦ κατὰ κακὴν σου μοῖραν καὶ κατὰ μοιραίαν κακοτυχίαν σου, ὦ λαὸς τῆς Ἑλλάδος, ἔχεις τοὺς κυβερνῶντας τῶσον τυφλοὺς, τῶσον κωφοὺς, τῶ- σον ἀσυνειδήτους· ὥστε οὔτε ἀφ' ἑαυτῶν ἐξευρί- σκουν τί, οὔτε ἄλλων ἐξευρισκόντων ἀκούουν,

ἀνάλαθε σὺ, ὦ λαὸς τῆς Ἑλλάδος, τὸ ἔργον νὰ διασώσης τὰ δάση σου, μελετῶν τὸ θέμα, σκε- πτόμενος περὶ τῶν δυνατῶν καὶ ἐκτελεστέων τρόπων τῆς διασώσεως.

Συγκρότησον ἑταιρίαν πολυπληθεῖς, ἀνάλαθε σὺ τὴν διδασκαλίαν καὶ πρόνοιαν περὶ αὐτῶν, καὶ φώτισον καὶ αὐτὴν τὴν κυβέρνησίν σου, καὶ βιάσόν την νὰ πράξῃ τὸ καθήκον της. Τὶ δαπα- νᾶσαι εἰς συλλόγους πολιτικούς, ὧν οὐκ ἔστιν οὔτε ἀριθμὸς οὔτε ὄφελος; Κατάβηθι εἰς πρα- κτικώτερα ἔργα!— Ταῦτα καὶ ἄλλα πολλὰ εἴ- πομεν καὶ ἐκηρύξαμεν ἄλλ' ἡ φωνὴ μας ἦτο καὶ ἐδῶ πάλιν: φωνὴ βοῶντος ἐν τῇ ἐρήμῳ. Καὶ τί νὰ πρωτοκλαύσῃ τις εἰς τὸν τόπον τούτον, τὸν ὅποιον φαίνεται, ὅτι κατηράσθη ὁ Θεὸς ἐξ αὐτῆς τῆς γενεσεῶς του!

Οἱ ἐγὼ μέλεος, τί ποτ' ἀπύσω;
Ποῖαν ἀχώ; ποῖον ὄδυρόν;

ΙΣΤΟΡΙΚΟΝ ΑΝΕΚΔΟΤΟΝ

Νεαρὸς φοιτητὴς τοῦ ἐν Πέστη Πανεπιστημίου προσκληθεὶς εἰς χορόν τινα, παρήγγειλε ζευγὸς στιλπνῶν ὑποδημάτων.

Ἡ ἡμέρα τοῦ χοροῦ ἤγγιζεν, ἀλλὰ τὰ ὑπο- δήματα δὲν ἐφαίνοντο καί, ὡς εἰκός, ὁ φοιτητὴς ἐδυσφόρει.

«Δὲν θὰ τὰ ἔχῃς τὰ ὑποδήματα, τῷ ἔλεγον οἱ φίλοι πειράζοντες αὐτόν.

— Ἄμ' δέ! ἀπεκρίνετο ὁ νέος.»

Τὴν παραμονὴν τοῦ χοροῦ, ἔρχεται εἰς τοῦ ὑποδηματοποιοῦ καὶ ἐρωτᾷ·

— Τὰ ὑποδήματά μου;

— Κύριε, ἀποκρίνεται ἀπελπισ ὁ ἀνακριθὴς τεχνίτης, ἔχω, εἰζεύρετε, τόσας παραγγελίας δι' αὐρίον . . . .

— Ἄ, ἔτσι λοιπὸν εἶσαι σὺ; τὴν ὥρα βλέπεις . . . . ἀνεφώνησεν ὀργίλως ὁ νέος.

Καὶ ἀπελθὼν, ἐπανερχεται μεθ' ἡμίσειαν ὤ- ραν ἄγων δύο κύνας, ἐξ ἐκείνων οὓς ἔχουσι συ- νήθως οἱ οὐγγροὶ φοιτηταὶ συντηροῦντες αὐτοὺς δαπάναις τοῦ σωματείου των.

— Τοὺς βλέπεις αὐτοὺς τοὺς δύο σκύλους; εἶπεν εἰς τὸν ὑποδηματοποιόν.

— Μάλιστα, κύριε.

— Κομμάτια θὰ σὲ κάμουν ἂν δὲν τὰ ἔχῃς ἔτοιμα τὰ ὑποδήματα αὐρίον τὸ ἀπόγευμα.»

Καὶ ταῦτα εἰπὼν ἀπῆλθεν. Ἄλλ' ἀνθρωπὸς τις ἐξεπίτηδες πληρωθεὶς ἴστατο ἐκ διαλειμ- μάτων πρὸ τοῦ ἐργαστηρίου καὶ ἔκραζε διὰ φω- νῆς λυπηρᾶς καὶ πενθίμου·

— Κακόμοιρε! μὴ λησμόνει τὰ ὑποδήματα τοῦ κ. Α.

Μία μόνη νύξ ὑπελείπετο εἰς τὸν δὺσμοῖρον ὑποδηματοποιὸν πρὸς κατασκευὴν τῶν ὑποδη- μάτων, ἅτινα ἀπῆτουν παρ' αὐτοῦ διὰ τοῦ πα-

1. Πηλὸν γυμνασία.

ραδόξου τούτου τελεσιγράφου. Τὴν δεκάτην ἐ- κλεισε τὸ ἐργαστήριόν του καὶ εἶπε στεναζὼν εἰς τὴν γυναϊκά του.

— Ἐλα, ἔλα, πρέπει νὰ κάμωμεν νυκτέρι ἀπόψε.

Ἐν ᾧ δ' ἐπορεύετο οἴκαδε διὰ τῶν ἐρήμων τῆς πόλεως ὀδῶν μετὰ τῆς γυναϊκὸς καὶ τῶν τέκνων του, αἶφνης ἐν τῷ μέσῳ τῆς νυκτὸς ἀ- κούουσι μακρόθεν ὕλακὰς κυνῶν καὶ νεαράν φω- νὴν λέγουσαν·

— Ὑποδηματοποιεῖ, συλλογίσου ὅτι κινδυ- νεύει ἡ ζωὴ σου, συλλογίσου τὴν οἰκογένειάν σου . . .

Τὴν ἐπαύριον ὁ φοιτητὴς φορῶν τὰ ἀπαστρά- πτοντα στιλπνὰ ὑποδήματά του ἐχόρευε λυσσω- δῶς . . .

Ὁ νέος οὗτος φοιτητὴς τῆς Πέστης ἦτο οὐ- δεὶς ἄλλος ἢ ὁ Ἀνδράσσης ὁ πρὸ μικροῦ παραι- τηθεὶς ἀρχικαγγελάριος τῆς αὐτοκρατορίας τῆς Αὐστρίας καὶ Οὐγγαρίας. Κυρία *Σ.

Ὁ Ἀριστοτέλης Βαλαωρίτης ἀφῆκεν ἀνεκδοτόν τι ἀλλ' ἡμιτελὲς δυστυχῶς ποίημα, τὸν «Φωτεινόν», οὗ τῶν ἀπόσπασμά τι, φιλοφρόνως ἀποσταλὴν ἡμῖν ὑπὸ τῶν υἱῶν του, δημοσιεύομεν ἐν τοῖς ἐπομένοις. Τὸ ποί-ημα τοῦτο ἔχει θέμα ἐπεισόδιόν τι τῆς ἐν Ἑλλάδι Φραγ- κοκρατίας, ἡ δὲ σκηνὴ ὑπόκειται ἐν Λευκάδι ἐπὶ Γρα- τιστοῦ Τζώρτζη, φράγκου αὐθέντου τῆς νήσου. Τοῦ ποιήματος τούτου μὴδὲς ἐπρόφρασε νὰ γράψῃ ὁ ποιη- τὴς τρεῖς ἄσματα, καὶ τοι ἀπὸ τινος χρόνου εἰργάζετο πρὸς τοῦτο μετὰ πυρετώδους ταχύτητος, ὥστε προαι- σθανόμενος τὸ ταχὺ τέλος του καὶ ἐπιθυμῶν νὰ προσ- φέρῃ τὸ τελευταῖον τοῦτο ποιητικόν του ἔνθους ἀπέ- ραιον εἰς τὸν ἔθνικόν Παργασόν. Τὸ ἐπόμενον ἀπό- σπασμα ἀποτελεῖ τὸ τέλος τοῦ β' ἄσματος· ἡ νεῆς ἦτις «ναναρίζεται μὲ τὸ τραγοῦδι» εἶνε ἡ ὠραία θυγά- τηρ τοῦ Φωτεινοῦ, γέροντος ὀπλαρχηγοῦ τῆς Λευκάδος καὶ ἥρωος τοῦ ποιήματος. Σ. τ. Δ.

ΦΩΤΕΙΝΟΣ

. . . . .

Ἄλλὰ τοῦ Μᾶη τὸ σύγγεγο φέυγει μὲ μιᾶς καὶ σβύεται Ἄμα τοῦ ἡλίου 'ς τὰ βουνὰ προβάλουν ἡ ἀχτίδες· Ποιὰ λάμψη τάχα τῆς φτωχῆς τὴν καταχνιά θὰ διώξῃ;.. Τ' ἀνήσυχα τὰ μάτια τῆς στηλώνει 'ς τὴν εἰκόνα Που ἐπάνωθι τῆς κρέμεται, κυττάζει τὸ κανδήλι Που τὴν φωτίζει ἀκοίμητο κ' εὐθὺς 'ς τὸ μέτωπό της Ἀστράφτει πάλ' ἡ ξαστεριά καὶ καταβαίνει ὁ ὕπνος 'Σ τὰ βλέφαρά της ἑλαφρός. Τὰ πικραμένα χεῖλη Στολίζει τὸ χαμόγελο καὶ σὰ βυζασταροῦδι Μονάχη ναναρίζεται σιγὰ μὲ τὸ τραγοῦδι.

Σὲ παράμερο λαγαῶδι Καταβαίνει μιὰν αὐγὴ Διψασμένο ἓνα κοπάδι Καὶ ξανοίγει μιὰ πηγὴ.

Λέν' ὅτ' ἦταν μαγευμένη Κ' εἶχε φίλο ἓνα στοιχειὸ Που τὴν ἤθελε κλεισμένη Νὰ μὴ βλέπῃ οὐτ' οὐρανό.

Μέρα νύχτα εκεί σιμά της
Τὴ σκεπάζει μὲ κλαριά,
Δὲν ἀφίνει ἔς τὰ νερά της
Νὰ βραχοῦν οὔτε πουλιά.

Μαραμμένα ὀλογυρά του
ῥεύουν ἄνθη καὶ φυτὰ
Ἄλλα χεῖλη ἀπ' τὰ δικά του
Δὲν ἐγλύκαινε ἡ δροσιά.

Κι' ὅταν εἶδε ἔς τὰ πλευρά του
Μὲ ρουθούνια τεντωτὰ
Νὰ φρυμάζουν τὴν κυρά του
Χίλια τέρατα φριχτὰ,

Νὰ βεβάζουν λυσασμένα
Τὰ κουδούνια νὰ χτυποῦν
Νὰ ζητοῦν δαιμονισμένα
Τὴν πηγὴ νὰ καταπιοῦν,

Στρέφει ἀνήσυχο τὸ μάτι
Τὴ βρουσούλα του νὰ ἰδῆ,
Ἄν κοιμάται ἔς τὸ κρεβάτι,
Ἄν τρομάζῃ, ἂν ἀγρυπνῇ.

Κι' ἀντὶ βλέπει ἔς τὸν καθρέφτη
Τοῦ ἕνεροῦ κρυφά, κρυφά,
Τὸ βοσκὸ τὸν ψυχοκλέφτη
Ποῦ τῆς ἔρριχνε φιλιὰ.

Τὸν ἀνάκραξ' ἀπ' τὴ ράχη
Καὶ τοῦ λέει: «Παιδί τρελὸ
»Μὴ μοῦ κρύβεσαι κι' ἀμάχη
»Ἄπο σένα δὲ ζητῶ.

»Ἐχω κόρη αὐτὴ τὴ βρύση
»Π' ἀγάπῃς τόσον καιρὸ
»Ἐλα πιε νὰ σὲ δροσίση
»Τὸ παρθένο της νερό».

Τότε ἀπλώνει μὲς ἔς τὰ βάθη
Τὸ καλόβουλο στοιχειό,
Τὸν ἀφρό της πέρνει, πλάθει
Δίνει σάρκα ἔς τὸ νερό.

Κ' ἡ παιδοῦλα του προβαίνει
Δροσοστάλαχτη, ξανθὴ,
Φέγγ' ἡ χώρα φωτισμένη
Ἄπο τέτοια ἀναλαμπή.

Τοῦ βοσκοῦ μὲ μιὰ ἔς τὴν πλάτη
Σὰν πορφύρα βασιλιά
Λάμπει ὀλόχρυση ἡ φλοκάτη
Καὶ σὰ σκῆπτρο ἡ λαγουδιά.

Φεύγει τ' ἄγριο τὸ κοπάδι
Χίλια δέντρ' ἀνοθολοῦν
Χίλιαις βρύσαις τὸ λαγκάδι
Τὸ ξερὸ δροσολογοῦν.

Ἐλυθήκανε τὰ μάγια!
Ἐς τὸ πλευρὸ τοῦ βασιλιά
Ἐκαμάρωναν τὰ πλάγια
Τὴ γλυκειά τους τὴν κυρά.

Γινῶμαι καὶ σκέψεις ἠθικαὶ τοῦ δουκός

ΔΕ-ΛΑ-ΡΟΣΦΟΥΚΩ

[Μετάφρασις Γ. Ζωχιού.]

242.

Πολλάκις ἐνοχλοῦμεν τοὺς ἄλλους, νομίζον-
τες ὅτι ἀδύνατον εἶναι νὰ προξενήσωμεν αὐτοῖς
ἐνόχλησιν οἰανδήποτε.

243.

Ἐπιχειρήματα ὄντως ἀδύνατα ὀλίγα ὑπάρ-
χουσιν. Ἀποτυγχάνομεν δὲ κατὰ τὴν ἐκτέλε-
σιν, οὐχὶ τοσοῦτον δι' ἔλλειψιν τῶν ἀναγκαίων,
ὅσον τῆς βραθυμίας ἡμῶν ἕνεκα.

244.

Πάντας κατὰ τὴν δεξιότητα ὑπερέχει ὁ τῶν
πραγμάτων τὴν ἀξίαν γινώσκων.

245.

Δεξιώτατος εἶναι ὁ γινώσκων τὴν τέχνην τοῦ
κρύπτειν τὴν ἰδίαν αὐτοῦ δεξιότητα.

246.

Ἡ κοινῶς νομιζομένη γενναιοφροσύνη πολλὰ-
κις κατὰπλαστός τις εἶναι φιλοδοξία, μικρὰ
καταφρονοῦσα συμφέροντα, πρὸς ἐπιτυχίαν με-
γάλων.

247.

Τὸ πιστόν, τὸ ἐν τοῖς πλείστοις τῶν ἀνθρώ-
πων ἐπιλάμπων, τῆς φιλαυτίας εἶναι ἐπιπόνημα,
πρὸς σαγήνην τῆς πίστεως τῶν ἄλλων. Ὁργανον
εἶναι, δι' οὗ ὑψούμεθα ὑπεράνω αὐτῶν καὶ τῶν
σπουδαιοτάτων αὐτῶν ἀπορρήτων γινόμεθα
ταμίαι.

ΑΛΗΘΕΙΑΙ

* * * Ὁ ὁμογενὴς ἱστοριογράφος ὁμοιάζει τὸν
πατέρα ὅστις εἰμφορεῖ μὲν καθ' ἑαυτὸν νὰ κρίνῃ
ἐν δικαιοσύνῃ περὶ τῶν ἰδίων τέκνων, δημοσίᾳ
ὅμως βέπει εἰς τὸ νὰ συγκαλύπτῃ ἢ νὰ μετριάξῃ
τὰ ἐλαττώματα αὐτῶν. (Κ. Παπαρρηγόπουλος).

ΔΑΝΕΙΟΝ ΠΝΕΥΜΑ

Κρεωπώλης ἐλθὼν πρὸς τινα δικηγόρον «Κύ-
ριε δικηγόρε, τῷ εἶπε, ὅταν ἕνας σκύλος κάμη
ζημίαν εἶνε ὑπεύθυνος ὁ κύριός του;

— Βεβαίως.

— Τότε λοιπόν, ἐπειδὴ ὁ σκύλος σας μοῦ ἐ-
πῆρε ἕνα μερὶ ἀρνιοῦ μοῦ ὀφείλετε ἕνα πέντε
καὶ ἕξ ἕντα.

— Μάλιστα εὐχαρίστως, ἀπεκρίθη ὁ δικηγό-
ρος, καὶ νὰ ἰδῆς ὅτι τόσα κάμνει καὶ ἡ συμβουλή
ποῦ σοῦ ἔδωκα. Ὡστε εἶμεθα ἴσα κ' ἴσα.

— Ἀνάγκη νὰ διώξωμεν ὅλους τοὺς ὑπηρε-

τας μας, ἔλεγεν ἀνὴρ τις πρὸς τὴν σύζυγόν του.

— Τί τρέχει λοιπόν;

— Δὲν θὰ τὸ πιστεύσης; πρὸ ὀλίγου ἐπέρασα
ἀπ' τὸ μαγεργὸ καὶ τί νομίζεις ὅτι ἤκουσα;
Δὲν θὰ τὸ πιστεύσης. . . . Χίλια δὴ φοβερὰ
πράγματα ἔλεγον οἱ ἀχρεῖοι καὶ δι' ἐμὲ καί. . .
διὰ σέ!

— Καὶ λοιπόν;

— Θὰ τοὺς διώξω παρευθύς.

— Μὴ, πρὸς Θεοῦ, τοὺς διώξῃς! Θὰ ὑπάγουν
ἀλλοῦ νὰ ἐπαναλάβουν τὰς ἀτιμίας των. Προ-
τιμῶ νὰ μείνουν καλλίτερα ἐδῶ μέσα, ἀναμε-
ταξύ μας.

ΣΗΜΕΙΩΣΕΙΣ

«Οἱ Ἄγγλοι ἀγαπῶσι νὰ λέγωσιν ὅτι οὐ-
δέποτε ὁ ἥλιος δύνει ἐν τῷ βρετανικῷ κράτει.
Ἐφημερίς τις τῆς Φιλαδελφίας παρατηρεῖ ὅτι τὸ
αὐτὸ δύνανται νὰ εἰπωσιν καὶ οἱ βόρειοι Ἀμερι-
κανοί. Καὶ ἀληθῶς τὸ ἔδαφος τῶν Ἠνωμένων
Πολιτειῶν καταλαμβάνει 197 μοίρας μήκους,
τουτέστι 17 μοίρας πλέον τῆς ἡμιπεριφερείας
τῆς γῆς. Καθ' ἣν δὲ στιγμὴν ὁ ἥλιος δύνει κατὰ
τὸ ἄκρον τῆς Βεργιγείου θαλάσσης, ταυτοχρόνως
ἀνατέλλει καὶ καταυγάζει διὰ τῶν ἀκτίνων του
τοὺς ἀγροὺς καὶ τὰ δάση τῆς Μαΐνης. Ὡστε ἐν
ῶ ὁ τῶν Ἀλευσιῶν νήσων κάτοικος ἀλιεὺς ἐ-
τοιμάζεται νὰ ἀνασύρῃ τὸ πλοιάριόν του κατα-
παύων τὸ ἡμερήσιον ἔργον του, ὁ ὑλοτόμος τῆς
Μαΐνης ἀφυπνιζόμενος ὑπὸ τῆς ἡοῦς μεταδίδει
μακρὰν διὰ τῆς ἡοῦς τῶν δασῶν, τοὺς κτύπους
τοῦ πελέκους αὐτοῦ.

«Ἐγένετο ἐπ' ἐσχάτων, γράφει ὁ «Παρνα-
σός,» εὐφροσύνῃ ἐφαρμογῇ τοῦ ἠλεκτρισμοῦ ἐν
τῇ θαλασσοπορίᾳ. Ὁ Ἄγγλος Ἐρρίκος Seven
κατόρθωσε νὰ κατασκευάσῃ μαγνητικὴν πυξίδα
διὰ τῆς ὁποίας ὁ κυβερνήτης τοῦ πλοίου, εἰδο-
ποιεῖται ἅμα τὸ πλοῖον αὐτῆς ν' ἀκολουθῇ τὴν
διαγεγραμμένην ὁδόν, διὰ τοῦ ἡχοῦ κωδωνίσκου.
Ἡ συσκευή περιέχεται ἐν μικρῷ κιβωτίῳ εὐμε-
τακομίστῳ, τὸ ὁποῖον κατὰ γενικὸν κανόνα τί-
θεται ἐντὸς τοῦ δωματίου τοῦ πλοίαρχου. Πᾶσα
παρέκκλισις πρὸς τὰ δεξιὰ ἢ πρὸς τ' ἀριστερὰ
θέτει τὸν κωδωνίσκον εἰς κίνησιν. Ὑποθετέον
ὅτι ὁ πλοίαρχος καταλείπων τὴν γέφυραν τοῦ
πλοίου ἔδωκε τὴν διαταγὴν ν' ἀκολουθήσῃ
διεύθυνσιν τινα, θέτει δὲ τὸν δείκτην τοῦ ὄρ-
γάνου ὑπὸ τινα γωνίαν καὶ ἀντὶ, ὡς νῦν συμβαί-
νει, νὰ ἦνε ἠναγκασμένος νὰ προσέξῃ εἰς τὴν
πυξίδα διὰ νὰ βεβαιουται ὅτι ἡ διαταγὴ αὐτοῦ
ἐκτελεῖται, ἀναθέτει τὴν φροντίδα ταύτην εἰς
τὸ νέον ὄργανον, ὅπερ ἡρεμεῖ ἐνόςῳ τὸ πλοῖον
ἀκολουθεῖ τὴν παρ' αὐτοῦ ὑποδειχθεῖσαν διέθυν-
σιν ἂν ὅμως τὸ πλοῖον παρεκκλίνῃ ταύτης, ὁ
κωδωνίσκος τοῦ ὄργάνου ἀρχεται ἤχων καὶ δὲν
παύει μέχρις ὅτου τὸ πλοῖον ἀναλάβῃ τὴν προ-
τέραν αὐτοῦ διέθυνσιν. Ὁ πλοίαρχος διὰ τοῦ

ὄργάνου τούτου ἀπαλλάσσεται πολλῶν φροντί-
δων καὶ περιπλοκῶν καὶ ἀποφεύγει τοὺς σκοπέ-
λους μετὰ μεγαλητέρας τῆς τῶς ἀσφαλείας,
οἱ δὲ κίνδυνοι ἐν γένει τῆς θαλασσοπορίας ἐλατ-
τοῦνται σπουδαίως.

«Ἡ πλουσία βιβλιοθήκη τοῦ Βίρμιγγαμ ἐ-
γένετο, ὡς γνωστόν, πρὸ τινος, παρανάλωμα
τοῦ πυρός. Ἡ καταστροφὴ αὕτη ἐπέισε τὴν διεύ-
θυνσιν τῆς ἐν Βοστώνῃ τῆς Ἀμερικῆς βιβλιοθή-
κης νὰ εἰσαγάγῃ τὸ ἐξῆς μέτρον: Ἐγκατέστησε
νυκτοφύλακα οὗ ἡ ἐν τῇ βιβλιοθήκῃ περιπολία
εἶνε ὠρισμένη οὕτως, ὥστε νὰ διέρχεται ἐκ τῶν
αὐτῶν μερῶν ἀνά ἡμισίαν ὥραν. Δι' εὐφυοῦς δὲ
τινος μηχανισμοῦ, σημειοῦντος τὴν ἐκάστοτε
διάβασιν αὐτοῦ, καθίσταται τὴν ὑπεραιάν εὐ-
χερῆς ἡ ἐξέλεξις τῆς περὶ τὴν ὑπηρεσίαν ἀ-
κριβείας τοῦ νυκτερινοῦ φρουροῦ.

«Ἐν προβεβηκτικῇ ἡλικίᾳ ἀπεβίωσε κατ'
αὐτὰς ἐν Ἀγγλίᾳ ὁ διάσημος μεταρρυθμιστῆς
τοῦ ταχυδρομικοῦ συστήματος I. P. Χίλλ. Ἐν
ἔτει 1837 ἐδημοσίευσεν τὸ πρῶτον αὐτοῦ φυλλά-
διον περὶ τῶν ταχυδρομικῶν μεταρρυθμίσεων,
δι' οὗ ἐπρότεινε νὰ ἐλαττωθῶσι τὰ ταχυδρομικὰ
τέλη καὶ νὰ ὑπολογίζωνται, οὐχὶ πλέον ἀναλό-
γως τῶν ἀποστάσεων, ἀλλ' ἀναλόγως τοῦ βάρους
τῆς ἐπιστολῆς. Βραδύτερον ὁ Χίλλ διωρίσθη
διευθυντῆς τῶν ταχυδρομείων, ὅπως ὀργανώσῃ
τὸ σύστημα αὐτοῦ, τὸ ὁποῖον ἐνέκρινε ἐπιτροπὴ
τῆς Βουλῆς τῶν Κοινοτήτων ἡ δὲ ἐπιτυχία ὑ-
πῆρξε τοιαύτη, ὥστε ἡ χώρα προσήνεγκεν αὐτῷ
διὰ συνεισφοράς ἐθνικῆς ἀμοιβὴν ἐκ 13,860
λίρων στερλινῶν, ἐτέραν δ' ἀμοιβὴν ἐξ 20,000
λίρων ἐψήφισε τὸ κοινοβούλιον.

«Ἐν Παρισίοις ὑπάρχουσι 32 θέατρα, ἔ-
χοντα 594 μουσικοὺς καὶ 3,290 ὑποκριτὰς καὶ
ὑποκριτρίδας, 72 ὠδικὰ καφενεῖα, ἔχοντα 433
μουσικοὺς καὶ 509 ὑποκριτὰς καὶ ὑποκριτρίδας
καὶ 217 Μουσικοὺς συλλόγους ἀριθμοῦντας
10,102 μέλη.

«Κατὰ τὰς παραμονὰς τοῦ Γαλλογερμανι-
κοῦ πολέμου ὑπῆρχον ἐν Γερμανίᾳ 3,000 ἐται-
ρίαι γυμναστικῆς (σωμαστικῆς, ξιφομαστικῆς καὶ
σκοποβολῆς) ἀριθμοῦσαι ὑπὲρ τὰς 300,000 με-
λῶν. Κατὰ τὴν αὐτὴν ἐποχὴν ὑπῆρχον ἐν Γαλ-
λίᾳ 20 μόνον τοιαῦται ἐταιρίαι, ὧν τὰ μέλη
ἀνῆρχοντο εἰς 2,000!

«Τὸ ἐμπόριον τῶν ἀγρίων θηρίων ἔλαθε
κατὰ τὰ τελευταῖα ἔτη μεγάλας διαστάσεις,
διεξάγεται δὲ κυρίως ὑπὸ δύο ἐμπορικῶν οἰκῶν,
ἐνὸς ἀγγλικῆς καὶ ἐνὸς γερμανικῆς, οἵτινες φέ-
ρουσι τὰ ζῶντα αὐτῶν ἐμπορεύματα ἐξ Ἀφρι-
κῆς, Ἀμερικῆς, Ἀσίας, Αὐστραλίας καὶ πωλοῦ-
σιν αὐτὰ εἰς ζωολογικοὺς κήπους, θηριοτρόφους
κλ. Αἱ τιμαὶ εἶναι λίαν διάφοροι ἀναλόγως τῆς
καλλονῆς τῶν ζώων. Εἰς λέων τιμᾶται περίπου
2000 φράγκων, εἰς ἐλέφας Ἰνδικὸς 3500—
7500 φράγκων, εἰς ἐλέφας ἀφρικανικὸς 1500

φράγκων, μία τίγρις στικτή 7500, μία λεοπαρδαλις 5000 φράγκων, εἰς πάνθηρ μέλας 4500 φράγκων, μία ἀρκτος 200—650 φρ. Ὁ ρινόκερος καὶ ὁ ἵπποπόταμος εἶναι τὰ βαρυτιμότερα τῶν ζῶων καὶ τιμῶνται 10,000—25,000 φράγκων. Τῶν πιθήκων ἡ τιμὴ ποικίλει ἀπὸ 25 ἀχρι 250 φράγκων. Ἄλλ' οἱ δραγκουτάγκοι τιμῶνται πολλάκις 2500 φράγκων.

ἢ Ὑπὸ τὸν τίτλον «Σημεῖα τῶν καιρῶν», ἡ «Στοά» γράφει τὰ ἐπόμενα: Εἰς 40 ἀναφοράς, μεταξὺ τῶν 60 τῶν ἐπιδοθεισῶν ἐσχάτως εἰς τὸ γραφεῖον τοῦ Ἑλληνικοῦ Πανεπιστημίου ὑπὸ φοιτητῶν τῆς Νομικῆς, ὑπάρχει γεγραμμένη ἡ λέξις εἰσιτήριον, εἰσητήριον!

ἢ Οἱ ὑπάλληλοι τῆς Κτηματικῆς Τραπεζῆς τῶν Παρισίων οὐ μικρὸν ἐξεπλάγησαν πρὸ τινῶν ἡμερῶν διακρίναντες μεταξὺ τοῦ πλήθους, ὅπερ συνωθεῖτο περιμένον νὰ λάβῃ τὰς ὁμολογίας τοῦ νέου δημοτικοῦ δανείου τῶν Παρισίων τὸν πρόεδρον τῆς δημοκρατίας Γρεβύ. Ὁ ὑποδιοικητὴς τῆς Τραπεζῆς Λεβέκ, μαθὼν τοῦτο, ἔσπευσε νὰ προσκαλέσῃ τὸν ἀνώτατον ἀρχοντα τῆς Γαλλίας νὰ εἰσέλθῃ εἰς τὸ δωμάτιόν του καὶ νὰ λάβῃ αὐτόσε τὰς ἀναλογοῦσας αὐτῷ ὁμολογίας καὶ τὸ περίσσευμα ἐκ τῆς προκαταβολῆς. Ἄλλ' ὁ Γρεβύ ἀπεποιήθη τὴν προτίμησιν, εἰπὼν ὅτι εἰς τὸ δάνειον ὑπέγραψεν οὐχὶ ὡς πρόεδρος τῆς δημοκρατίας ἀλλ' ὡς πολίτης καὶ ὅτι ἐπομένως ὄφειλε νὰ ὑποβληθῇ εἰς ἄς οἱ λοιποὶ πολῖται διατυπώσεις. Πράγματι ὁ Γρεβύ παρέμεινεν, ἀχρις οὗ ἦλθεν ἡ σειρά του. Ἐν γένει ὁ πρόεδρος τῆς γαλλικῆς δημοκρατίας ἐπιτηδεύει δημοκρατικὴν ἀπλότητα τρόπων. Ἐνῶ ἔχει εἰς τὴν διάθεσίν του πάντα τὰ ἀνάκτορα τῆς Γαλλίας, τὰς θερινὰς διακοπὰς διέρχεται ἐν τῷ ἀπλουστάτῳ πατρικῷ αὐτοῦ κτήματι, κειμένῳ ἐν τῷ νομῷ τοῦ Ἰουρά μόνις δὲ καὶ μετὰ βίας ἔσπευξε νὰ ταχθῇ ἐκεῖ πλησίον φρουρὰ ἐκ 12 χωροφυλάκων πρὸς ἀτομικὴν αὐτοῦ ἀσφάλειαν.

ἢ Εἰς τῶν κατοίκων τῆς Φοινιξβίλ, πόλεως ἐν Αὐστραλίᾳ, ἐπενόησεν εὐφυᾶ καὶ ἀπλουστάτην μέθοδον, δι' ἧς διδάσκει κανάρια νὰ ψάλλωσι διάφορα ἄσματα. Κομίζει αὐτὰ εἰς οἰκίαν, ἐν ἧ οὐδὲν ὑπάρχει ἄλλο πτηνόν· τίθησι δὲ τὸ κλωβίον ἐνώπιον κατόπτρου. Ὅπισθεν τοῦ κατόπτρου ὅτε μὲν ψάλλει αὐτὸς ἡ καίζει μουσικὸν τι ὄργανον. Τὰ κανάρια ἀκούοντα τὴν μελωδίαν, νομίζουσιν ὅτι τὰ ἐν τῷ κατόπτρῳ φαινόμενα κανάρια ψάλλουσι πραγματικῶς καὶ πειρῶνται νὰ τὰ μιμηθῶσι. Διὰ τοῦ τρόπου τούτου ἔμαθον νὰ ψάλλωσι διαφόρους ᾠδὰς τοῦ Βελλίνη, Δονιζέτη, Μαῦσερβέρ κλπ. Ὁ κάτοικος τῆς Φοινιξβίλ μελετᾷ νὰ καταρτίσῃ χορὸν ἐξ ἑκατῶν καναρίων καὶ νὰ τὰ διδάξῃ διάφορα ἄσματα ἐκ τῆς μουσικῆς τοῦ Βάγγερ.

ἢ Ἡ ναῦς Βέγα, ἣν εἶχεν ἐκπέμψει ἡ σουηδικὴ κυβέρνησις πρὸς ἔρευναν τῆς κατὰ τὸν βό-

ρειον πόλον θαλασσίας ὁδοῦ, ἀφίχθη αἰσίως εἰς Ἰοκοχάμαν τῆς Ἰαπωνίας ἀφοῦ διήλθε μίαν ὄλην διετίαν ἐν ταῖς ἀρκτικαῖς χώραις καὶ ἔμεινε 264 ἡμέρας ἀποκεκλεισμένη ὑπὸ πάγων. Ἐκ τοῦ πληρώματος οὐδεὶς ἀπέθανεν. Ὁ ἡγέτης τῆς ἐπιστημονικῆς ἐκστρατείας Νορδενσκιόλδ φρονεῖ ὅτι ἐν τῷ μέλλοντι καὶ ἀφοῦ ἀποκτηθῇ ἡ δέουσα πείρα ἢ διὰ τοῦ Βεριγκείου πορθμοῦ ὁδὸς μεταξὺ Ἀσίας καὶ Ἀμερικῆς θὰ ᾖναι ἀσφαλὴς καὶ χρήσιμος εἰς τὴν ναυτιλίαν.

ἢ Κουρεὺς τις ἐν Παρισίοις εἶχε πίθηκον, ὅστις διὰ τῶν ἀλλοκότων μορφασμῶν καὶ πανουργημάτων του διεσκέδαζε μεγάλως τοὺς εἰς τὸ κουρεῖον φοιτῶντας. Μιᾶ τῶν ἡμερῶν ὁ κουρεὺς ἔπεσεν εἰς ὕπνον βαθὺν ἐντὸς τοῦ ἐργαστηρίου του, μετὰ τινα δὲ χρόνον ἐξηγέρθη αἰφνης αἰσθανόμενος φρικτοὺς πόνους ἐν τῷ λαιμῷ. Πλησιάσας εἰς τὸ κάτοπτρον παρετήρησεν, ὅτι ἡ μὲν κόμη του ἦτο σχεδὸν κεκομμένη ὁ δὲ λαιμὸς του κατεξοσμένος καὶ αἱμάσσων. Ἐν μιᾷ γωνίᾳ τοῦ ἐργαστηρίου ἴστατο ὁ πίθηκος, βλέπων τὸν κύριόν του ἀσκαρδαμικτεῖ καὶ μὲ ἀνοιχτὸν στόμα. Ὁ καλὸς πίθηκος ἠθέλησε νὰ ἀσκήσῃ τὴν τέχνην τοῦ κουρέως ἐπὶ τὴν κόμην καὶ τὸ γένειον τοῦ κυρίου του, ἀλλ' ἡ πρώτη ἀπόπειρα ἔληξεν οἰκτρῶς.

ἢ Κατὰ τοὺς ἐπ' ἐσχάτων γενομένους ὑπολογισμούς, ἡ χώρα, ἔνθα κατ' ἀναλογίαν, ἡ μακροβιότης εἶναι μείζων, εἶναι ἡ Ἑλλάς. Ἐν Ἑλλάδι ἐπὶ 10,000 ψυχῶν ἀπαντῶνται 9 ἔννενηκοντούτεις, ἐνῶ ἀλλαχοῦ ἐπὶ τοῦ αὐτοῦ ἀριθμοῦ οἱ ἔννενηκοντούτεις εἶναι 7, ὡς ἐν Ἀγγλίᾳ καὶ Δανίᾳ, 4 ὡς ἐν Αὐστρίᾳ καὶ Γαλλίᾳ, 3 ὡς ἐν Γερμανίᾳ καὶ 2 ὡς ἐν Ἰσπανίᾳ.

ἢ Ἐν τοῖς ἀγγλικῶς ταχυδρομείοις εὐρέθησαν ἐφέτος 22,600 ἐπιστολαὶ οὐδεμίαν φέρουσαι ἐπιγραφὴν!

ἢ Τὸ βαθύτατον τῶν ἐν τῷ κόσμῳ φρεάτων εἶνε τὸ ἐν τοῖς ὄρυχειοῖς τοῦ Σπερσεμβέργ, ἐν Πρωσίᾳ, ἔχον βάθος χιλίων διακοσίων ἐβδομηκοντα ἑνὸς καὶ ἡμίσεως μέτρων. Δύο ἕτερα φρέατα ἀνθρακωρυχείων ἐν Βελγίῳ ἔχουσι βάθος 863 μέτρων. Ἐν Σαξωνίᾳ ἕτερον ἔχει 804 μέτρων. Τῶν ἐν Ἀγγλίᾳ φρεάτων τὸ μέγιστον εἶνε τὸ τῶν ἐν Οὐίγγαμ ἀνθρακωρυχείων ἔχον 745 μ., καὶ τῶν ἐν Γαλλίᾳ τὸ ἐν Ἀγίῳ Λουκᾷ 683 μ. Τὸ μεγαλύτερον τῶν ἐν Λαυρίῳ φρεάτων ἔχει βάθος 177 μ.

Εἰς ΑΝΑΓΝΩΣΤΗΣ

ΜΙΑ ΣΥΜΒΟΥΛΗ ΚΑΘ' ΕΒΔΟΜΑΔΑ

Εἶνε ἡ θυγάτηρ σου δεκαοκτὼ ἐτῶν; Δός την εἰς ἄνδρα πλουσιώτερόν της.

Εἶνε εἴκοσι ἐτῶν; Δός την εἰς ἄνδρα ἔχοντα περιουσίαν ἴσπν πρὸς τὴν προικὰ της.

Εἶνε εἰκοσιᾶξ ἐτῶν; Δός την χωρὶς νὰ κάμῃς πολλὰς δυσκολίας.

ΑΘΗΝΗΣ—ΤΥΠΟΓΡ. ΚΟΡΙΝΘΗΣ, ΟΔΟΣ ΜΙΑΤΙΔΑΟΥ ΚΑΙ ΝΙΚΙΟΥ, 15